

Glenn Daeninck
Master in de Oost-Europese Talen en Culturen
Major Centraal-Europakunde
Universiteit Gent

De Virtuele Sileziërs: Netnografie van een regionale identiteit

Masterscriptie

Promotor: Prof. Dr. Dieter Stern

Mei 2012

Dankwoord

Eerst en vooral wil ik mijn promotor, Prof. Dr. Dieter Stern, bedanken voor het aanbevelen van dit onderwerp, het verbeteren van enkele hoofdstukken en voor het geven van enkele bronnen. Verder ook een welgemeende ‘dziękuję bardzo’ aan Natalia Pińkowska, Janusz Gorol en Kris Duda voor hun interview met mij in Katowice. Daarnaast wil ik ook Jannis Androutsopoulos, Adam Silesian, Karolina Glück en Łukasz Tudzierz bedanken voor de e-mailcorrespondentie en hun interesse in mijn onderwerp. Het afwerken van deze masterscriptie zou ook onmogelijk geweest zijn zonder de steun van mijn ouders en Rebecca Lumiera. Als laatste wil ik mijn dank betuigen aan Thomas Thielemans voor het nalezen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. De Silezische minderheid in Polen	2
2.1 <i>Wie en wat zijn Sileziërs?</i>	2
2.2 <i>Mentaliteitsgeschiedenis van de Sileziërs na 1989</i>	4
3. Methodologie: Netnografie	6
4. Collectieve identiteit	10
5. Interviews in Katowice	12
6. Belangrijke aspecten en gebeurtenissen	13
6.1 <i>Inleiding</i>	13
6.2 <i>Ruch Autonomii Śląska</i>	13
6.3 <i>Gemeentelijke verkiezingen in 2006 en 2010 in de provincie Silezië</i>	17
6.4 <i>Nationale volkstelling in 2011</i>	17
6.5 <i>Het Silezisch</i>	19
6.6 <i>De Sileziërs vs. de Polen</i>	20
7. De virtuele Sileziërs onafhankelijk van RAŚ	22
7.1 <i>Inleiding</i>	22
7.2 <i>De virtuele Silezische Republiek</i>	22
7.3 <i>Silesia Restituta</i>	25
8. Virtuele Sileziërs (on)rechtstreeks verbonden met RAŚ	27
8.1 <i>RAŚ op Facebook</i>	27
8.2 <i>Discussiefora</i>	29
8.2.1 <i>Inleiding</i>	29
8.2.2 <i>Silezisch is een taal</i>	30
8.2.3 <i>Uiterlijk verschil tussen een Sileziër en een Pool?</i>	31
8.2.4 <i>Echte Sileziërs wonen in Katowice, niet in Wrocław</i>	31
8.2.5 <i>Is de toekomst van de Silezische identiteit verzekerd?</i>	32
8.3 <i>Silezische bloggers</i>	34
8.3.1 <i>Inleiding</i>	34
8.3.2 <i>Bartłomiej Wanot</i>	34
8.3.3 <i>Karolina Glück</i>	36
8.3.4 <i>Łukarz Tudzierz</i>	38
9. YouTube	41
9.1 <i>Inleiding</i>	41
9.2 <i>Voetbal</i>	41

9.3 <i>Filmpjes nationale volkstelling 2011</i>	42
9.4 <i>Educatieve filmpjes</i>	44
10. Conclusie	45
10.1 <i>Profielen</i>	46
10.1.1 <i>Inleiding</i>	46
10.1.2 <i>Eerste naoorlogse generatie</i>	46
10.1.3 <i>De virtuele Sileziër onafhankelijk van RAŚ</i>	47
10.1.4 <i>De culturele virtuele Sileziër</i>	47
10.1.5 <i>De virtuele RAŚ-Sileziër</i>	47
11. Bibliografie	49
12. Bijlagen	54

1. Inleiding

De Sileziërs¹ zijn een minderheidsgroep in de huidige Poolse Republiek. Sinds de val van het Communisme in 1989 strijden ze voor politieke autonomie. Sinds de opkomst van het internet, hebben ze deze media nuttig gebruikt om voor hun belangen te strijden. Het doel van mijn onderzoek was om een profiel te maken van de Sileziër die actief is op het internet. Met andere woorden maakte ik een portret van een virtuele Sileziër. Ik realiseerde me dat de activiteiten van zulke mensen gebaseerd zijn op belangrijke gebeurtenissen of veranderingen in hun omgeving. Daarom vond ik het belangrijk om na te gaan welke (recente) gebeurtenissen geleid hebben tot de virtuele Sileziër zoals hij nu is.

Op politiek vlak was de verjonging van de autonomiebeweging *Ruch Autonomii Śląska* rond de eeuwwisseling een noemenswaardige ontwikkeling. De mentaliteitsverandering van de Sileziërs tussen de gemeentelijke verkiezingen van 2006 en 2010 is van belang. Verder heeft de Poolse nationale volkstelling van 2011 ook de virtuele Sileziër aangezet om bijvoorbeeld blogartikels te schrijven, Facebookberichten te posten of filmpjes up te loaden. Ook de visie op de Silezische spraak heeft verschillende gedaantes. Al deze aspecten zullen besproken worden in aparte hoofdstukjes.

Recente ontwikkelingen zoals de opkomst van de talrijke sociale netwerken, waaronder Facebook, hebben ook een enorme invloed gehad op de virtuele Sileziërs. Maar ook gebeurtenissen uit het verleden hebben allemaal effect op mijn doelgroep. Het communisme en het trauma van het bijna verloren gaan van de Silezische identiteit hebben vooral hun sporen nagelaten op de eerste naoorlogse generatie. Hierdoor zijn ze, in tegenstelling tot de jongere generaties, niet verantwoordelijk voor de huidige opleving van de Silezische identiteit. In dit onderzoek laat ik ook de Sileziërs zelf aan het woord. De virtuele Sileziërs die ik via e-mail contacteerde, hebben allemaal een verschillende achtergrond. Dit omdat ik zo veel mogelijk diversiteit wou hebben tussen de contactpersonen. Hun gedrag op het internet heeft allemaal met verschillende factoren te maken. Onder meer de houding tegenover de Silezische taal, hoe men zich opstelt tegenover de ideeën van RAS, interesse in politiek en de houding tegenover Polen zijn allemaal elementen die het gedrag vormden. Naargelang dit onderzoek vorderde werd het snel duidelijk dat de vorming van een eenduidig profiel van de virtuele Sileziër onmogelijk was.

Dit onderzoek bestaat uit twee delen, namelijk een theoretisch en een praktisch. Het theoretische bestaat ten eerste uit een recent geschiedenisoverzicht van Silezië, aanvullend

¹ Als ik 'Sileziërs' of 'Silezië' verwijs ik altijd naar het volledige historische Silezische grondgebied. Om misverstanden te vermijden zal ik altijd het woord 'provincie' gebruiken als ik enkel naar de Silezische provincie in Polen verwijs.

met een mentaliteitsgeschiedenis sinds de val van het communisme in 1989. Vervolgens geef ik weer welke methode ik gebruikt heb voor het internetonderzoek. Verder wordt er ook een hoofdstuk gewijd aan de collectieve identiteit. Het praktische gedeelte bestaat uit een interviewverslag en het voorstellen van enkele belangrijke gebeurtenissen en aspecten in verband met de Silezische identiteit. Bij de praktijk horen ook de observaties en analyses van de relevante Facebookpagina's, websites, fora, blogs en YouTube filmpjes.

2. De Silezische minderheid in Polen

2.1 Wie en wat zijn Sileziërs?

Silezië is een historische regio in Centraal-Europa. Het grootste deel ervan bevindt zich in het zuiden van de huidige Poolse Republiek. De twee andere restanten liggen respectievelijk in Tsjechië en Duitsland. Silezië is in het Pools *Śląsk*, in het Duits *Schlesien*, in het Tsjechisch *Slezsko* en in het Silezisch *Ślůnsk*. Etymologisch stammen deze namen af van de rivier *Ślęza* en de berg *Ślęza*. Andere leiden de naam af van de Silingen. De groep Vandalen die achterbleef in Silezië werd zo genoemd (Wikipedia Contributors 2012). Momenteel zijn de grootste steden in het historische Silezische gebied Katowice, Opole en Wrocław, wat tevens de historische hoofdstad is. In Duitsland is Görlitz de grootste stad en in Tsjechië zijn dat Ostrava en Opava. Voor deze masterscriptie ben ik geïnteresseerd in het Poolse Silezische gedeelte.

Een volledige geschiedenis van Silezië geven, zou niet relevant zijn voor dit onderzoek omdat dit onderwerp actueel is. Toch wil ik een beeld geven van de Silezische generatie die geboren is na de Tweede Wereldoorlog. Daarom beschrijf ik met een beknopt overzicht wat er in dat gebied gebeurd is na de verdrijving van de nazi's.

In 1945 werd het Poolse stuk van Silezië bevrijd door het Rode leger en het Poolse Volksleger². Snel daarna werd ook het Duitse gedeelte van Silezië verslagen en onder Pools administratief toezicht geplaatst. Als reactie hierop sloegen veel Duitsers op de vlucht uit vrees voor represailles van de Russen. Toch zijn er veel van deze vluchtelingen teruggekeerd na de capitulatie van het Duitse Rijk van Hitler (Wikipedia Contributors 2011).

Na de conferentie in Jalta en Potsdam in 1945 zouden de Poolse grenzen naar het westen opschuiven tot de zogenaamde Oder-Neissegrens, wat nu nog altijd de grens is tussen Duitsland en Polen.

² Ludowe Wojsko Polskie.

Voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog telde de Silezisch-Duitse bevolking ongeveer vier miljoen inwoners waarvan een groot aantal omgekomen is tijdens de oorlog. Zo zijn er heel wat Silezische vluchtelingen omgekomen bij de bombardementen op Dresden. Sommige zijn gedeporteerd naar werkkampen of naar de sovjetmijnen in Siberië. Anderen zijn geëmigreerd. Na de Tweede Wereldoorlog werden ze weggejaagd door de Poolse autoriteiten. Die voerden een Anti-Duitse politiek in de gebieden die ze vergaard hadden dankzij de beslissingen in Potsdam. Toch bleef een groot deel van de bevolking van het voormalige Duitse Silezië standhouden. Ongeveer één miljoen Sileziërs werden door de autoriteiten behandeld als Polen, omdat ze Pools spraken en Poolse gewoontes hadden. De Sileziërs die zich als een volwaardige Pool beschouwden moesten dit wel bewijzen met een bepaald proces. Het was een proces waarbij ze onder meer de Poolse nationaliteit moesten verklaren en de eed van trouw moesten zweren aan de Poolse natie. Onder deze mensen waren ook zij die achteraf hun regionale Silezische identiteit belangrijk gingen vinden.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de autonomie van de voormalig Silezische provincie³ met als hoofdstad Katowice niet hersteld. Dit was een autonome provincie die ontstond dankzij de regelingen na de Eerste Wereldoorlog. Deze provincie bestond onder de tweede Poolse Republiek van 1921 tot 1939. Na 1945 werd de Silezische regio in Polen gelijkgesteld met andere regio's. Ook na de val van het communistisch regime kreeg het Poolse Silezië zijn autonomie niet terug.

Om die reden is er sinds 1991 de 'Beweging voor de Autonomie van Silezië'⁴(vanaf nu RAŚ). Deze beweging pleit voor de autonomie van Silezië in Europa. De pogingen om het Pools parlement te overtuigen zijn tot dusver mislukt. Vanaf oktober 2009 onderhouden ze een samenwerking met het Duitse *Initiative der Autonomie Schlesiens* en het *Silesian Autonomy Movement* uit het Verenigd Koninkrijk. Sommige leden van het RAŚ zijn in loop van tijd overgestapt naar meer radicale bewegingen en organisaties zoals de 'Silezische Separatistische Beweging'⁵, 'Silezische Nationale Beweging'⁶ en de 'Unie der bevolking van de Silezische nationaliteit'. Deze laatste streeft naar een erkenning van een Silezische natie zowel in Polen als in Tsjechië. De Silezische Nationale Beweging oppert voor een volledige onafhankelijkheid van Silezië. Andere merkwaardige acties van het RAŚ zijn het lidmaatschap van het *European Free Alliance* in 2002 en het feit dat ze in 2007 de voetbalclub 1. FC Katowice hebben doen heropleven (Wikipedia Contributors 2011).

Vanaf 1998 is het Poolse gedeelte van de historische regio Silezië verdeeld over de

³ Województwo Śląskie.

⁴ Ruch Autonomii Śląska.

⁵ Śląski Ruch Separatystyczny.

⁶ Śląski Ruch Narodowy.

volgende provincies: Neder-Silezië, Opole, Silezië en Lubusz⁷. Neder-Silezië en vooral Silezië zijn voor dit onderzoek het belangrijkste.

2.2 Mentaliteitsgeschiedenis van de Sileziërs na 1989

Na deze beknopte inleiding over Silezië, ga ik dieper in op de ontwikkeling van de Silezische mentaliteit na de val van het communisme⁸. In juni 1989 won *Solidarność* de eerste vrije parlementaire verkiezingen in Polen. Kort daarop werden de voorbereidingscampagnes gestart voor de eerste regionale democratische verkiezingen in 1990. Er bestonden echter geen politieke structuren op dit lokaal niveau. Daarom rook de Silezische elite de kans om een programma op te stellen om zoveel mogelijk kiezers voor zich te winnen. Het doelpubliek was dus de ‘oorspronkelijke inwoner’⁹ van Silezië. De inwoners waren de val van het communisme nog aan het vieren en ze moesten zich al meteen concentreren op lokale verkiezingen. Dit zorgde niet voor een spontane heropleving van de regionale cultuur (Wódz 2007). Zoals het meestal het geval is bij zulke doeleinden werden er gewoon tradities en typische Silezische culturele kenmerken en waarden door de partij uitgevonden¹⁰. Uiteindelijk zorgde de verkiezingscampagne ervoor dat de heropleving van de Silezische identiteit een onderdeel werd van de regionale ideologie. Deze ideologie zou in de volgende jaren enorme invloed hebben op de Silezische identiteit in het algemeen (Wódz 2007).

Het eerste belangrijke punt waarover deze politici spraken, waren de grenzen. De letterlijke en figuurlijke grenzen. De letterlijke grenzen moesten het territorium afbakenen dat ‘ons land’ genoemd werd. Figuurlijk maakt het enkel een duidelijk verschil tussen ‘ons volk’ en de vreemdelingen. De natuurlijke grens, twee kleine riviertjes, tussen het oude historische Silezië en Zagłębie Dąbrowskie¹¹ werd een heel belangrijk element in de verdere ontwikkeling van het regionaal Silezisch bewustzijn. Hun culturele aspecten werden vaak gedefinieerd door ze tegenover anderen te stellen. Zo was de cultuur van de oorspronkelijke bewoners van Zagłębie Dąbrowski en de cultuur van Warschau en van de mensen die verhuisd waren naar Silezië totaal anders tegenover de Silezische cultuur.

De twee belangrijkste elementen van distinctie was het feit dat de Silezische cultuur

⁷ województwo dolnośląskie, województwo opolskie, województwo śląskie, województwo lubuskie.

⁸ Hiervoor gebruik ik de casestudie van Kazimierz Wódz, die verbonden is aan de Universiteit van Silezië.

⁹ Hiermee worden de nakomelingen van de Sileziërs, die tijdens het Interbellum autonomie gekregen hadden, bedoeld.

¹⁰ ‘Invention of traditions’ bekend van Eric Hobsbawm.

¹¹ Dit is een historische en geografische regio in het zuiden van Polen. Het is een deel van Neder-Polen, hoewel het veel culturele en historische kenmerken gemeenschappelijk heeft met het naburige Silezië (Wikipedia Contributors 2012).

een typische traditie van oude industrie had en dat ze contacten hadden over de nationale grenzen heen, vooral met de Duitse cultuur. Dat tweede aspect hadden ze nodig omdat Zagłębie Dąbrowskie ook oude industrie had. Bij Wódz (2007) kunnen we lezen dat men door contacten met de Duitsers de Sileziërs eigenschappen als betrouwbaar, werkzaam en georganiseerd kan toekennen.

Het fenomeen van *black screen method*¹² is hier ook aanwezig. Hoe zwarter het beeld van de vreemdeling hoe beter het beeld van je eigen volk. De regionale ideologie wou dus een culturele tegenstelling tussen Silezië en Warschau bewerkstelligen. Warschau moest worden gezien als een entiteit dat helemaal niets te maken had met het Silezische volk.

Deze evolutie is ontstaan door de val van het totalitaire regime en de vragen die oprezen in verband met de nationale identiteit. Als gevolg hiervan moesten de regio's, die duidelijk een andere cultuur hadden, nadenken welke rol ze zouden spelen in de nationale identiteit (Wódz 2007).

In 1998 werd een hervorming doorgevoerd in Polen die zorgde voor een machtsdecentralisatie en het ontstaan van enkele grote regio's. Het land werd verdeeld in zestien provincies die weliswaar geen wettelijke macht hadden en die geen buitenlands beleid mochten voeren. Aanvankelijk zou elke regio evenveel macht en evenveel onafhankelijkheid van Warschau krijgen. Echter omdat de vraag naar regionale autonomie overal verschillend was, werden er verschillende niveaus van onafhankelijkheid gegeven. Dit hing wel af van in hoeverre de regionale identiteit ontwikkeld was. Dit was vooral het geval voor het gebied van Opper-Silezië.

Wódz (2007) vond het belangrijk dat de drie grootste bevolkingsgroepen in het Silezisch gebied zelf aan het woord kwamen in zijn onderzoek. Leden van de etnische Poolse meerderheid, de Silezische en Duitse minderheid werden uitgenodigd voor enkele groepsgesprekken. Hier volgen enkel de antwoorden van de Sileziërs, tenzij ik genooddaakt ben om andere antwoorden op te schrijven¹³.

Op de vraag welke identiteit ze hadden, beantwoorden de meeste Sileziërs dat ze honderd procent Sileziërs zijn omdat hun voorouders geboren en getogen waren in dit gebied. Toch maakten sommige Sileziërs duidelijk dat men onmogelijk de Duitse en Silezische identiteit kon scheiden. Vervolgens werd er gevraagd naar hun relaties op het werk, buiten het werk en in hun nabije omgeving. De Poolse groep blijkt contact te hebben met mensen van de twee minderheidsgroepen. Sommige Polen, die getrouwd zijn met een Sileziër of opgegroeid zijn met Sileziërs verklaren dat ze over het algemeen positief staan tegenover de Sileziërs en

¹² Een term uit de politieke antropologie.

¹³ Resultaten van het Focus Group onderzoek van een onderzoeksteam dat onder leiding van Wódz (2007) stond.

hun cultuur. De Duitse leden van de discussiegroep zeiden dat ze meer contact hebben met Sileziërs of Sileziërs van Duitse afkomst, dan met etnische Polen. De Sileziërs hebben contact met iedereen, maar ze geven wel toe dat er altijd een afstand blijft bestaan tussen hen en de anderen. Dit komt doordat ze op school een zekere vorm van discriminatie gevoeld hadden omdat ze in het Silezisch¹⁴ praten.

De onderzoekers vroegen zich ook af of de Sileziërs deelnemen aan gemeenschapsprojecten of in een politieke organisatie zitten. Het blijkt dat vooral mensen van de twee minderheidsgroepen zich inzetten voor, vooral regionale, organisaties die bezig zijn met het representeren van de cultuur en andere interesses van de minderheid. De reacties op de betrokkenheid bij nationale politieke organisaties waren verschillend. De etnische Polen hebben weinig vertrouwen in hun politici. De Duitse minderheid vindt het noodzakelijk om zijn stem te laten horen in de nationale politiek. Ze willen hun rechten bewaren. Dit is compleet het tegenovergestelde van wat de meeste Sileziërs ervan denken. Zich niet moeien met (nationale) politiek wordt in het Silezische gebied gezien als de methode bij uitstek om te overleven als minderheidsgroep. Toch waren in de discussiegroep enkele Silezische personen die bij een politieke regionale organisatie hoorden. Deze personen hadden dezelfde mening als de etnische Polen wanneer het ging over de politiek. Ze waren tegen de werkwijze van de politici op nationaal niveau. Algemeen kunnen we echter stellen dat de Sileziërs niet zo politiek gezind zijn:

And we were always told: ‘Children, do not join any political party... because the main concern was to survive on this land and when the Germans came they would displace Polish, and when the Polish came they would displace Germans, and you should only be Silesians if you want to stay here (Wódz 2007: 88).

3. Methodologie: Netnografie

De onderzoeksmethode die Jannis Androutsopoulos in zijn *Dicourse-Centred Online Ethnography* (vanaf nu DCOE) beschrijft, neem ik over voor dit onderzoek. Etnografie op het internet is een trend met verschillende namen en technieken. Termen als *virtual ethnography*, *network ethnography*, *netnography*, *cyberethnography* en *webnography* zijn gangbaar. De benamingen verklappen dat onderzoekers principes en technieken van ‘gewone’ etnografie gebruiken in studies van *computer-mediated-communication*. Etnografie op het internet is een

¹⁴ Ik ga me over uitspreken over de discussie die er bestaat over het Silezisch. Of het een taal of een dialect is, is niet belangrijk voor dit onderzoek.

nieuwe onderzoeksmethode waar nog veel aan gesleuteld kan en moet worden.

DCOE beschrijft Androutsopoulos als volgt: “[A] combination of systematic observation of online activities and interviews with online actors, which was developed as a complement to the linguistic analysis of log data” (Androutsopoulos 2008:1). Met *log data* bedoelt hij leestekens, woorden, uitingen, berichten enzovoort. Omdat het Silezisch een belangrijke component is van de Silezische identiteit, zijn deze *log data* van groot belang voor dit onderzoek. Zo kom ik te weten wie er in het Silezisch, Pools, Engels of in een andere taal schrijft.

Als we spreken van online etnografie zijn er twee types te onderscheiden. Langs de ene kant bestaat het type van onderzoek dat vooral geïnteresseerd is hoe het internet geïntegreerd is in het alledaagse leven en in de cultuur van een bepaalde gemeenschap. Dit is dan vooral een mix tussen online en offline onderzoek waarbij offline-etnografie soms nog meer aandacht krijgt. Het tweede type focust op het leven op het internet. Men beschouwt het internet als een plaats waar er aan cultuur gedaan wordt en waar een gemeenschap gevormd wordt en werd. Dit tweede type is de methodologische achtergrond voor de methode van Androutsopoulos en bestaat uit twee aspecten.

Het eerste aspect van DCOE is de systematische observatie op het internet. Hierbij wordt er wel benadrukt dat, etnografische observatie van geschreven materiaal dat men terugvindt op het internet, niet enkel het statische tekstuele materiaal is. Het focust zich vooral op relaties op twee niveaus. Het eerste niveau van relaties is op de website zelf en het tweede niveau overstijgt de website. Hiermee wordt bedoeld dat de website een onderdeel is van een groter netwerk of een online gemeenschap. Je moet dus jou gekozen website of discussieplatform in zijn geheel proberen te begrijpen. Wat is de oorzaak van de discussie? Waarom werd deze website gemaakt? Wie is het doelpubliek? Wie zijn en wat doen de hoofdrolspelers op de website? En vooral moet je te weten komen wat hun onderlinge relaties zijn. Daarna moet je het tweede type van relaties onderzoeken. Dit zijn de relaties tussen verschillende websites die met elkaar verbonden zijn, door bijvoorbeeld een link of andere verwijzingen. Die verbonden websites vormen dan samen een groter geheel. Dit geheel kan dan een bepaalde sociale groep, identiteit of levensstijl weergeven.

Samenvattend is het bij systematische observatie belangrijk om de volgende vragen te stellen: Welke activiteiten doen zich voor op de website(s)? Wat is hun tempo en graad van verandering? Wie zijn de sleutelfiguren en hoe reageren ze op elkaar? Het is dus belangrijker om onderlinge relaties en de evoluties te bestuderen dan het onveranderlijke tekstuele materiaal (Androutsopoulos 2008).

Androutsopoulos (2008) raadt ook aan om als onderzoeker eerst de kern van een

netwerk van websites te achterhalen. Want rond die kern bestaan meestal kleinere magazinesites, chatkanalen, discussieboards, homepages etc. In mijn geval zal dit een politieke website zijn. Voor dit onderzoek heb ik de virtuele activiteiten van de bovengenoemde beweging RAŚ als kern genomen. Het is dus de bedoeling om een soort van overzicht van verschillende sites te verkrijgen zonder dat men zich vasthecht aan één bepaalde website. Hetzelfde geldt als men een discussieforum bekijkt. Het is beter om snel het forum in zijn geheel te bekijken dan de eerste twee pagina's grondig te analyseren. Want op die manier kun je frequente forumgangers identificeren en leren kennen.

Een andere richtlijn, die Androutsopoulos (emc1) benadrukt, is het herhaaldelijk bezoeken van de door de onderzoeker geselecteerde websites en discussieboards. Dit is de enige methode om je als observant betrokken te voelen bij hun activiteiten, symbolen en ideeën. De onderzoeker moet de onderwerpen, genres, frequentie van de updates, participatiepatronen, informatiebronnen en andere opmerkelijke zaken nauwlettend in het oog houden. Met andere woorden moet het vergaren van data verspreid zijn over een lange periode, waardoor observatie meer effect heeft. Omdat dit onderzoek in een relatieve korte periode gevoerd werd, heb ik besloten om qua frequente observatie drie zorgvuldig geselecteerde bloggers en een viertal relevante discussies te volgen. Vaak zoekt Androutsopoulos (2008) ook naar beschikbare detailinformatie over de websites. Dit kunnen bijvoorbeeld populariteitstatistieken zijn of informatie over het aantal bezoekers en lezers van een bepaalde blog of forum. Het is aangeraden om dergelijke details in het achterhoofd houden bij de selectie van de internetbronnen.

Het tweede aspect van DCOE is contact opnemen met speciaal geselecteerde mensen die actief zijn op, de door de onderzoeker, geobserveerde websites. Men moet het onderscheid kunnen maken tussen een toevallige bezoeker, een gewoon lid, een zeer actief lid en de *host* van een forum. Het eerste contact is zeer belangrijk, vindt Androutsopoulos (2008). Via een e-mail, waarvan het taalgebruik zowel informeel als professioneel opgesteld is moet je de contactpersoon proberen duidelijk te maken waarover het onderzoek handelt. Een toelichting van de positie van de onderzoeker is hierbij essentieel. Daarnaast moet ook de contactpersoon duidelijk op de hoogte zijn van zijn of haar rechten. Je moet hem of haar anonimiteit garanderen en de mogelijkheid geven om op elke moment van het onderzoek te stoppen of niet meer te reageren. Dit laatste wordt de *opt-out option* genoemd.

Als hierop response volgt, dan kan men overgaan tot een interview met de persoon in kwestie. Indien een face-to-facegesprek praktisch mogelijk is, is dit natuurlijk beter dan via e-mail of telefoon, want non-verbale elementen bevatten ook heel wat informatie. Denk maar aan de toon van de stem, gelaatsuitdrukkingen en andere gebaren. Enerzijds heeft men in

tegenstelling tot in een chatroom of forum bij een face-to-facegesprek geen hele dag om na te denken over een mogelijk antwoord. Anderzijds leer je als onderzoeker ook de sociale en culturele context kennen van de persoon in kwestie. Uit persoonlijke ervaring weet Androutsopoulos (2008) dat de confrontatie van eigen stukjes tekst op het internet aan de geïnterviewde zeer interessante reacties kan opleveren. Een enquête afnemen en een publieke of individuele chatsessie houden zijn andere mogelijkheden om in contact te komen met de door de onderzoeker geselecteerde personen.

Vooraleer ik verder ga, volgt er een beknopte beschrijving van wat het internet eigenlijk is, omdat dit mijn onderzoeksterrein is. Bij Sade-Beck(2004) kunnen we lezen dat in tegenstelling tot tv-kijkers en radioluisteraars, die op een passieve manier alle informatie tot zich nemen, internetgebruikers actief informatie consumeren die ze voorgeschoteld krijgen. Internetgebruikers controleren bij wijze van spreken de inhoud van de informatie. Zij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en de antwoorden erop. Het internet is een toegankelijke virtuele plek waar gebruikers van de ene website naar de andere kunnen surfen door onder andere links. De technologie van het internet heeft ook wat sociale veranderingen teweeggebracht. Via online communicatie kunnen gebruikers vriendschapsbanden creëren zonder dat er sprake is van een echte fysieke aanwezigheid (Sade-Beck 2004). Anders dan bij een face-to-facegesprek, krijg je tijdens een internetgesprek de emoties, gelaatsuitdrukkingen en andere lichaamstaal niet te zien. De communicatie over en weer van surfers op het internet gebeurt meestal op schriftelijke basis. Hiermee bedoelt Sade-Beck (2004) dat er geen *hard copy* of papieren versie van het internet beschikbaar is. Daarom bestaat het gevaar dat informatie die opgeslagen is op een netwerk op elk moment kan verdwijnen. Verder is er soms sprake van een *real time* reactie. Andere keren is er pas een reactie na enkele dagen.

Het is ondertussen al duidelijk geworden dat er evidente verschillen zijn tussen het etnografisch onderzoek in het echte leven en op het internet. Eerst en vooral is het tekstuele materiaal, dat op het internet te vinden is, de tegenhanger van het fysieke contact met de onderzoeker. Bij etnografie op het internet kan de onderzoeker enkel gissen naar het verschil of gelijkenis tussen het internetgedrag en het alledaagse leven van een persoon die online actief is. Het contact in het echte leven wordt niet opgenomen, terwijl alles wat er zich op het internet afspeelt op een of ander manier gearchiveerd wordt. Ten laatste is het internet als medium niet altijd duidelijk of het nu privé of publiek is (Wikipedia Contributors 2011).

4. Collectieve identiteit

De individuele identiteit is van enorm belang aangezien het voor een groot deel gedefinieerd is door de participatie aan een bepaalde collectieve identiteit (Hall 1999). De interpretaties van individuele biografieën en historische, culturele en maatschappelijke verbanden zorgen voor het ontstaan van een bepaalde identiteit. Dus een identiteit heeft zowel individuele als maatschappelijke kenmerken. Een identiteit heeft betrekking op elementen zoals geslacht, voorouders, woonplaats, maatschappelijke geschiedenis en menselijke en politieke rechten. En natuurlijk heeft het ook te maken met enkele culturele elementen zoals etniciteit, religie en taal. Een combinatie van deze dingen kan een basis vormen voor een collectieve of culturele identiteit. Door jezelf een bepaalde identiteit aan te meten behoort je dus tot een bepaalde groep. Een groep die iedereen, wie niet voldoet aan de kenmerken of definitie van een identiteit, uitsluit (Hall 1999)

Wanneer ‘eticiteit’ of ‘etnische gemeenschap’ gedefinieerd wordt, zullen factoren als een gemeenschappelijke afkomst, geschiedenis, taal, cultuur, gewoontes, mythes van voorouders en migratie vernoemd worden (Smith 2007). Etniciteit is een hoofdaspect van identiteit. Een bepaalde identiteit heeft dus individuele en maatschappelijke aspecten. Onder de individuele aspecten verstaan we het voorkomen, gewoontes, kledij, voeding en het sociale leven met mensen die dezelfde karaktertrekken hebben, waarbij taal, ras en religie belangrijk is. Smith (2007) noemt dit individuele aspecten omdat de persoon in kwestie ze zelf kan kiezen. De persoon kiest bijvoorbeeld welke gewoontes hij aanneemt en welke kledij hij koopt. De maatschappelijke aspecten kunnen gemeenschappelijke ervaringen zijn van een politieke gemeenschap, van een migratie, van een oorlog of een ander conflict. Het zijn aspecten waarop het kleine individu geen inspraak en invloed heeft of had.

Etnische identiteiten van meerderheidsgroepen in landen zijn altijd geconstrueerd in plaats van een rechtstreeks gevolg van een gemeenschappelijk voorgeslacht, cultuur of taal (Smith 2007). Dezelfde afkomst hebben als de andere mensen, met wie je jezelf identificeert is niet cruciaal. Het geloof dat deze afkomst belangrijk is om een samenleving te vormen is het enige wat telt. Zonder een dergelijk geloof bestaat etnische identiteit niet. Een etniciteit wordt dus geconstrueerd in je hoofd. Een bepaalde visie op afkomst, een ‘gemaakte’ cultuur en een taal worden door politici of andere belangengroepen gebruikt voor de vorming van zowel de individuele als collectieve etnische identiteit. Bij Smith (2007) lezen we dat deze etnische identiteiten door de geschiedenis heen gebruikt worden om bijvoorbeeld een bepaalde politieke ideologie te promoten of om een bepaalde politieke macht te rechtvaardigen.

Hierboven kwam de Silezische historische regio ter sprake. Een regio is een gebied in een staat waarvan de bevolking qua culturele of etnische kenmerken verschilt van het naburige land of van de nationale meerderheid. Naast culturele, taal gerelateerde en religieuze verschillen kan het onderscheid ook te danken zijn aan de loop van de geschiedenis. Een regio kon in het verleden bijvoorbeeld tot een andere staat toebehoren. Zulke regio's streven meestal via politieke manifestaties of andere regionale bewegingen naar een bepaalde autonomie (cf. Silezië). Dit doen ze om hun collectieve identiteit te beschermen tegen de nationale meerderheid. Sommige van zulke bewegingen houden er een separatistisch gedachtegoed op na. Volgens Smith (2007) is de meest gangbare oplossing een regionale regering die ervoor zorgt dat de centrale autoriteit aan macht inboet en die zelf op sommige vlakken meer autonomie krijgt.

Landzelius (2006) beweert dat vandaag veel minderheden hun cultuur en identiteit willen beschermen via het internet. Op deze manier doen ze aan een soort van cyberactivisme. Landzelius (2006) maakt het onderscheid tussen *inreach* en *outreach* activiteiten van minderheden op het internet. Met *inreach*-activiteiten is de eigen gemeenschap het publiek. Ze verspreiden dus informatie binnen de groep met eenzelfde collectieve identiteit. Deze informatie kan gaan over de werking van de lokale regering, zakennieuws, gemeenschapsevenementen en andere ontspanningsmogelijkheden. De *outreach*-activiteiten hebben buitenstaanders als doelgroep. Op deze manier willen ze hun cultuur en identiteit bekend maken aan de buitenwereld. Een typisch voorbeeld van *outreach* is een toeristische website. De gedachte achter een *outreach* activiteit heeft alles te maken met *impression-management*. Voor buitenstaanders is zorgt een dergelijke toeristische website voor een introductie tot een nieuwe cultuur. Een groot probleem van de minderheden is dat hun bestaan door de meerderheid wordt ontkend. Een toeristische website kan enkel opgericht worden voor iets dat echt bestaat. Als je een dergelijke website creëert dan plaats je je eigen bestaan op de voorgrond en zoek je bijgevolg erkenning voor jouw bestaan, dit is de *affirmative act*. Verder hebben ook *homepages* een educatieve functie. Ze geven hun 'virtueel publiek' informatie mee over bijvoorbeeld leefgewoonten, taal of bijgeloof (Landzelius 2006).

Voor de *inreach*-informatie is de eigen aparte taal het belangrijkste wapen. Sites, die volledig zijn opgesteld in een taal van een minderheid, kunnen waardevol zijn voor mensen die in het echte leven nauwelijks de kans krijgen of zelfs niet durven hun taal te spreken. Zo wordt de site of forum een eigen plekje waar ze anderen niet-sprekers kunnen uitsluiten, volgens Landzelius (2006)

5. Interviews in Katowice

Voor dit onderzoek was het noodzakelijk om me niet enkel te baseren op informatie van het internet. Het was ook van belang om in contact komen met de mensen buiten de virtuele wereld. In februari 2012 heb ik in Katowice drie leden van RAŚ geïnterviewd. Uit verschillende forumdiscussie kon ik afleiden dat de activiteiten rond de Silezische identiteit het sterkst heersen in en rond deze kosmopolitische stad. Dankzij Kris Duda, de webmaster van 'www.ilovekato.com', werd er een ontmoeting georganiseerd met Natalia Pińkowska, Janusz Gorol en hemzelf (emc2). De meningen, bevindingen en opmerkingen van deze drie Sileziërs zullen in de loop van het onderzoek gebruikt worden om bepaalde argumenten te staven of tegen te spreken. De informatie uit de interviews gaf een mooi beeld van wat er op het moment van het onderzoek gaande was in Silezië. Verder zorgden de interviews ook voor een goede basis van het onderzoek.

De eerste ontmoeting was met Natalia Pińkowska. Zij is vertaler-tolk Engels-Pools. Ze woont met haar twee dochters en echtgenoot in een buitenwijk van Katowice. Pińkowska is lid van RAŚ en helpt graag mee met de internationale samenwerkingen, waarbij ze als vertaler optreedt. Van de drie personen die ik geïnterviewd heb, is zij degene die niet actief is op het internet. Ze heeft ook een buurtraad opgericht, zodat de buurtbewoners meer invloed kunnen hebben op de lokale overheid. Hoewel haar ouders het Silezisch machtig waren, werd ze toch niet in het Silezisch, maar in het Pools opgevoed. Hierdoor maakte ze kans om later verder te studeren en mogelijk een carrière uit te bouwen. Want tijdens het communisme werd je gediscrimineerd als je Silezisch praatte. Haar moeder was een lerares. Ze zou beschaamd zijn als haar dochter in het Silezisch zou praten, een taal die in de ogen van buitenstaanders als iets vulgair beschouwd werd.

Het tweede interview was een dubbelgesprek met Janusz Gorol en Kris Duda. Ze zijn beiden lid van RAŚ. Janusz Gorol is één van de oudste leden van RAŚ. Hij is niet één van de oudste qua leeftijd, maar is al sinds 2000 lid van RAŚ. Hij is tevens lid van de Duitse minderheid in Silezië. Zijn moeder is in Silezië geboren, maar de grootouders van zijn moeder waren afkomstig uit Oost-Polen. Aan vaderskant kwam de moeder uit Beieren en de vader uit Silezië. Thuis spraken zij Duits en de Duitse variant van het Silezisch. Na de Tweede Wereldoorlog deporteerden ze je naar concentratiekampen of Siberië, als je Duits sprak in Silezië op Pools gebied. Want kennis van het Duits zou impliceren dat je lid was van de Nazipartij. De vader van Gorol was de jongste van drie broers. Aangezien hij na de Tweede Wereldoorlog geboren was, werd hij in enkel in het Pools opgevoed, terwijl zijn broers Pools als tweede taal aanleerden naast het Duits. In tegenstelling tot zijn Pools talige vader praat

Janusz Gorol vloeiend Duits, Pools en Silezisch.

Kris Duda komt uit een familie waar het merendeel zichzelf als Polen in plaats van Duitsers of Sileziërs ziet. Zijn grootmoeder aan vaderskant vond het heel belangrijk dat haar kinderen Pools praten. Haar kinderen werden geboren eind jaren veertig van de twintigste eeuw. Toen bestond er een stigma “Silesian is not for the wel-educated”(Duda 2012). Aan moederskant was zijn grootmoeder een verpleegster in een Duits ziekenhuis. Zijn grootvader vocht bij de *Wehrmacht*. Na de Tweede Wereldoorlog ondervonden ze problemen omwille van hun Duitse achtergrond.

Toen Duda zeven jaar was, besliste hij om in zijn eentje Duits te leren. Hij was ervan overtuigd dat ieder persoon die uit een familie als de zijne kwam Duits en Pools moest beheersen. Op het moment van zijn beslissing was er nog geen sprake van de Silezische derde factor. Hiermee wordt bedoeld dat de zevenjarige Duda zich enkel kon identificeren met de Poolse of de Duitse nationaliteit, omdat de Silezische nog niet werd gepopulariseerd zoals nu. De Silezische identiteit zou pas rond het jaar 2000 stilletjes aan opkomen.

6. Belangrijke aspecten en gebeurtenissen

6.1 Inleiding

Deze aspecten en gebeurtenissen zijn geselecteerd op basis wat Gorol, Duda en Pińkowska uitdrukkelijk aanhaalden tijdens de gesprekken. Ook het aantal internetactiviteiten, forumdiscussies en blogartikels, die over deze aspecten en gebeurtenissen handelden speelden een rol bij deze keuze. Eerst stel ik RAŚ uitgebreid voor. Vervolgens vertel ik over de waarneembare mentaliteitsverschuiving van de Sileziërs tussen de gemeentelijke verkiezingen van 2006 en 2010. Ook de nationale volkstelling in Polen in 2011 wekte veel internetactiviteiten op. Verder wordt het aspect van de aparte taal belicht en bespreek ik enkele karaktersverschillen tussen de Sileziërs en de Polen

6.2 Ruch Autonomii Śląska

Deze politieke beweging is ontstaan in 1991 en streeft naar autonomie voor het Silezisch gebied in Polen. Waarom willen ze autonomie? Kortgezegd “Autonomie geeft ons geld dat in

onze regio blijft”¹⁵(RAŚ 2012). In het historische Silezië is de provincie van Opper-Silezië na Warschau het rijkste gebied van Polen. Ze verliezen echter veel van hun rijkdom, omdat ze geld moeten afgeven aan armere provincies.

Tijdens het Interbellum genoot Opper-Silezië van autonomie. RAŚ oppert voor een dergelijke autonomie in een hedendaagse vorm. Ze willen financieel onafhankelijk worden van Warschau. Ze wensen ook om over regionale zaken zoals cultuur en onderwijs zelf te beslissen. Hiervoor verwijzen ze naar verschillende voorbeelden uit andere Europese ontwikkelde landen die ervan uitgaan dat de meeste problemen op lokaal en regionaal niveau opgelost kunnen worden. RAŚ is dus voorstander van het Europese regionalisme. Verder beschouwen ze de grote culturele diversiteit die Silezië voortgebracht en gevormd heeft als een grote waarde. “We proberen consequent te zijn in het belang van onze regio, in het belang van alle inwoners welteverstaan en niet van alleen bepaalde etnische of nationale groepen”¹⁶ (RAŚ 2012). Hieruit kan men afleiden dat RAŚ in zijn huidige vorm geen ordinaire discriminerende beweging is.

RAŚ heeft anno 2012 twaalf concrete projecten. Hier zijn een paar voorbeelden. Ten eerste inventariseren ze het cultureel erfgoed in Silezië. Daarnaast geven ze ook het maandblad ‘de Silezische Zwaluw’¹⁷ uit. Het heeft een oplage van ongeveer drieduizend exemplaren. Een groot aantal artikelen wordt in het Silezisch geschreven. Vooral artikels die over de standaardisatie van de Silezische spraak handelen, krijgen een prominente plaats in het maandblad. Verder organiseert de jongerenbeweging¹⁸ van het RAŚ sinds 2005 elk jaar een Open Monumentendag¹⁹. Een ander opvallend project is de popularisatie van Silezische kleuren en symbolen. Dit gebeurt aan de hand van het uitdelen van gadgets en in samenwerking met de online *webshop* ‘Silesia Progress’. Op deze website kun je Silezische vlaggen, kledij en andere prullaria kopen. Verder hebben ze sporadisch ludieke acties. De laatste dateert van 17 april 2011. Toen verzamelden ongeveer driehonderd manifestanten zich aan het Herinneringsmonument van de Silezische Opstandelingen in Katowice. Met kartonnen bordjes in blauw en geel vormden ze het geel-blauwe hart²⁰. Deze humoristische actie werd goed ontvangen in de Poolse media. De manifestatie was gericht tegen de toenemende brutaliteit van het publieke debat over het Silezisch thema. Ook het gebrek aan kennis over en de houding tegen de Silezische identiteit werd aangeklaagd.

¹⁵“Autonomia daje nam pieniądze, które zostają w regionie.”

¹⁶ “Staramy się konsekwentnie występować w interesie naszego regionu, rozumianym, jako interes ogółu jego mieszkańców, a nie tylko którejs z zamieszkujących go grup etnicznych czy narodowych.”

¹⁷Jaskółka Śląska.

¹⁸ Młodzieżą Górnośląską Ruch Autonomii Śląska.

¹⁹ Górnośląskie Dni Dziedzictwa.

²⁰ Żółto-niebieskie serce.

Op deze manier, via de officiële website, kan men als buitenlander RAŚ begrijpen en interpreteren. De meeste buitenstaanders hebben verkeerde gedachten over RAŚ. Daarom liet ik de RAŚ-leden zelf aan het woord om over hun beweging te praten.

Pińkowska beklemtoonde me dat het bij de autonomiebeweging helemaal niet om de afscheiding van Polen gaat. Wat zij erg aanhangt is dat er een lokaal onderwijspakket en een eigen taalbeleid komt. Er moet meer Silezische cultuur en geschiedenis onderwezen worden, vindt ze. Dit om het Silezische identiteitsgevoel bij de jonge mensen aan te wakkeren. Wat me opviel tijdens de interviews is dat RAŚ enorm toekomstgericht is. RAŚ wil er bijvoorbeeld voor zorgen dat de volgende generatie Silezisch spreekt, ook al kunnen de meeste ouders het niet.

Momenteel is de macht van RAŚ in handen van de generatie van Duda, Gorol en Pińkowska. Gorol vertelde dat RAŚ één van de jongste bewegingen is, die actief is op politiek vlak. Voorzitter Jerzy Gorzelik is met zijn eenenveertig jaar één van de oudste leden. De vorige generatie, de stichters van RAŚ, zitten niet meer in de beweging. Toen de ouderen de touwtjes nog in handen hadden, was de jonge generatie niet geïnteresseerd in hun ideeën of activiteiten. De oude generatie was veel te conservatief en had een instelling wat Duda *small-town-thinking* noemde. Hiermee wordt bedoeld dat de ex-RAŚ enkel geïnteresseerd waren in kleine dorpsgemeenschappen. In dergelijke dorpjes werd de Silezische spraak en cultuur tijdens het communisme in leven gehouden.

De generatie die nu aan het roer staat van RAŚ staat in contrast met de vorige. Geen separatisme of bekrompenheid, maar autonomie en openheid is waar de huidige leden van RAŚ voor staan. Duda en Gorol stellen dat RAŚ de eerste echte naoorlogse Silezische elite vormt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was er een Duitse elite in Silezië. Tijdens het communisme was er een Poolse.

Gorol is altijd verheugd om mensen te ontmoet die zeggen dat ze trots zijn om in Silezië te wonen. De meeste van deze mensen zijn zelfs geïnteresseerd in de geschiedenis van Silezië, hoewel ze totaal geen connectie hebben met de regio. Dergelijke Sileziërs zijn hier komen wonen en hun ouders zijn afkomstig uit een ander land of ander deel van Polen. Beiden hebben een gemeenschappelijke vriend die Silezisch aan het studeren is en mee stapt in de autonomiemars, hoewel hij afkomstig is uit Oekraïne.

Dit is het voorbeeld om het verschil tussen de generaties te illustreren. De oudere Silezische generatie die vroeger de macht had bij RAŚ, zou nooit iemand van buiten de gemeenschap opnemen, omdat dat volgens hen gewoonweg onacceptabel was wegens etnische redenen. Voor die oudere Silezische generatie moest je geboren en getogen zijn in Silezië en Silezische voorouders hebben vooraleer je jezelf een echte Sileziër kon noemen.

RAŚ echter is voorstander van een Silezische identiteit waarmee iedereen die in Silezië woont zich kan identificeren. De afkomst van de persoon heeft totaal geen belang.

Volgens Duda kan iedereen Silezisch zijn als hij liefde voelt voor Silezië, als hij deel wil uitmaken van de Silezische gemeenschap, als hij trots is om in Silezië te wonen, enzovoort. Als ik naar Silezië zou verhuizen en me aangetrokken zou voelen tot de Silezische identiteit, dan zou ik me oprecht een Sileziër kunnen noemen volgens Duda en Gorol.

De waardering voor de etnische aspecten van de Silezische identiteit vindt men nog enkel terug bij de marginale organisaties van de oudere generaties. Deze ex-leden van RAŚ hebben binnen hun organisatie meestal veel last hebben van schandalen. RAŚ laat nadrukkelijk weten dat ze niets met dergelijke organisaties te maken hebben. Het doelpubliek van RAŚ is duidelijk niet zozeer de oude generatie, maar de eigen en jongere generatie. Met andere woorden de generaties die opgegroeid zijn met het internet.

Gorol vindt dat RAŚ ook moet optreden tegen de intellectuele uitstroom uit Silezië. Hij beweert dat ongeveer dertig procent van zijn studiegenoten naar Engeland, Duitsland of Warschau vertrokken om carrière te maken. Gorol klaagt ook dat RAŚ niet veel mensen met een universitair diploma in hun rangen hebben. Ze hebben soms wel specialisten maar dan spreken ze geen Silezisch zoals hun voorzitter Jerzy Gorzelik, die een doctoraat heeft.

RAŚ is veel meer dan een politieke beweging. Gorol benadrukt dat RAŚ de overkoepelende organisatie is waaraan de kleinere projecten en bewegingen aan vasthangen. Het is goed voor Silezië dat de verschillende organisaties samenhangen, onderling communiceren en vooral samen blijven strijden voor de Silezische belangen. De taalorganisatie 'Pro Loquelia Silesiana' is een satellietorganisatie van RAŚ. Dit betekent dat ze in de cirkel van RAŚ zitten. Sommige leden van de taalorganisatie zijn lid van RAŚ.

Als je deel wilt uitmaken van de strijd voor de Silezische belangen onder voogdij van RAŚ, hangt het af van wat je belangrijk vindt en wat je interesseert. Als je politiek gericht bent, kan je best lid worden van RAŚ. Stel dat de Silezische cultuur je enorm nauw aan het hart ligt dan zijn er ook voldoende organisaties waarbij je je kunt aansluiten. Een voorbeeld daarvan is de 'Vereniging van mensen van de Silezisch nationaliteit'²¹. Volgens Duda is het feit dat Silezië een gespreksonderwerp geworden is onder de Polen, het belangrijkste wat RAŚ de laatste tien jaar bereikt heeft. Duda maakt wel duidelijk dat niet alle virtuele projecten iets met RAŚ te maken hebben. Zijn vriend, bijvoorbeeld, die geen lid is van RAŚ, heeft het online taalproject 'Wikipedia in het Silezisch' opgericht.

²¹ 'Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej'.

6.3 Gemeentelijke verkiezingen in 2006 en 2010 in de provincie Silezië

Tussen 2006 en 2010 was er een duidelijke mentaliteitsverschuiving zichtbaar bij de Sileziërs. Dat fenomeen werd weerspiegeld in de resultaten van de gemeentelijke verkiezingen in de provincie Silezië van beide jaren. RAŚ slaagde erin om dubbel zo veel stemmen te krijgen. In 2006 haalden ze vier komma vijfendertig procent van de stemmen. In 2010 was dat acht komma negenenveertig procent²² (Znamirska-Soczawa 2010). Volgens Pińkowska is de reden voor deze stijging de *awakening* van de Sileziërs. Net als vele anderen is ook zij tot het besef gekomen dat er iets gedaan moet worden in Silezië. De Sileziërs moeten opkomen voor hun eigen belangen. Zij verdienen goed, maar veel geld stroomt weg naar de minder ontwikkelde provincies in Polen. De populariteitsstijging is niet te danken aan de enorme grote verkiezingscampagne die RAŚ gevoerd heeft, aldus Pińkowska. Daar hadden ze namelijk geen geld voor. Het was het innerlijke besef van de Sileziër om in actie te komen, dat zorgde voor de stijging.

Gorol en Duda verklaren echter dat de stijging van de populariteit van hun beweging te danken is aan meer ervaring en de effectieve en goedkope internetcampagnes. De activiteiten van RAŚ tussen 2006 en 2010 waren volgens Duda vooral gericht om een typisch kenmerk van de Sileziërs te ontkrachten. Duda legde uit dat de Sileziërs niet radicaal zijn in politieke overtuigingen en zich liever afzijdig willen houden (cf. Wódz). Uit verkiezingsstatistieken blijkt namelijk dat de Sileziërs op politiek vlak grotendeels centraal gezind zijn. Ze staan niet meteen open voor nieuwigheden zoals een toffe naam of een spectaculair idee. Tijdens vier jaar van hard werk hebben partijleden bepaalde figuren bekender gemaakt in de regio, een programma opgesteld en RAŚ een duidelijk gezicht gegeven. Dit allemaal omdat RAŚ helemaal niet kon rekenen op hun originaliteit, want ze zijn immers de enige beweging die op dat niveau strijdt voor de belangen van de Sileziërs. RAŚ moest en moet nog altijd het vertrouwen winnen van de Silezische kiezers.

6.4 Nationale volkstelling in 2011

Volgens de Poolse nationale volkstelling van bevolking en inwoners²³ van 2002 verklaarden 148.500 van de 4.742.900 inwoners van de provincie Silezië een Silezische nationaliteit te hebben (Wódz 2007). Samen met de provincie Silezië werden er over heel het land 173.153 Sileziërs geteld. Het politieke project in verband met de Silezische nationaliteit leeft het meest

²² 4,35% komt overeen met 58.919 stemmers en 8,49% met 122.781 (Znamirska-Soczawa 2010).

²³ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

in de Silezische provincie, meer dan bijvoorbeeld in Opole of Lubusz. In de Poolse media waren er dubbele gevoelens te bespeuren over het aantal Sileziërs. De media wilden absoluut niet dat het Silezisch ‘separatisme’ een rode draad werd in de Poolse cultuur. Wódz (2007) wist dat het getal van 173.153 te weinig was om Silezië als natie te erkennen.

Uit de cijfers van 2002 blijkt dat het grootste deel van de bevolking in Silezië de Poolse nationaliteit aangaf. Pińkowska benadrukte dat die cijfers een vertekend beeld gaven, aangezien de meerderheid van de mensen die hier woont autochtonen zijn. Want weinigen zijn naar hier geïmmigreerd. In feite zijn het dus allemaal Sileziërs. De ene zegt dat hij zowel Sileziër als Pool is. De andere verklaart een Sileziër en geen Pool te zijn of omgekeerd. Het was vreemd om te beseffen dat nog zo veel mensen in deze regio zichzelf als Pool geïdentificeerd hadden in 2002. De uitleg van Pińkowska over de *awakening* verbaasde me niet omdat dit het argument van de mentaliteitsverschuiving ondersteunt.

Voor 2006 was er nog niet veel actie rond de Silezische identiteit die de buitenwereld bereikte. Pińkowska gaf toe dat ze tien jaar geleden ook de Poolse nationaliteit aangeduid zou hebben op de formulieren, als ze had deelgenomen aan de telling. Het is namelijk nog maar enkele jaren dat ze zich volledig de Silezisch voelt. Vooral tijdens mondelinge vertaalopdrachten voor RAŚ wordt ze geconfronteerd met het gevoel dat ze verschilt van de Polen. Telkens wanneer ze haar vragen waarom de Pool zo trots is, kan ze daar niet meteen op antwoorden.

Volgens Duda was het probleem dat tijdens de nationale volkstelling in 2002 het overheersende discours ‘een Silezische identiteit bestaat niet’ was. Een ambtenaar kwam bij je langs en probeerde je ervan te overtuigen om de Poolse nationaliteit aan te geven.

In 2011 werd er tijdens de nationale volkstelling slechts twintig procent van de bevolking geteld door ambtenaren. De overige tachtig procent kreeg van de Poolse overheid de vrijblijvende mogelijkheid om het formulier van de volkstelling online in te vullen. Gorol verklaarde dat dit reden genoeg was voor RAŚ om campagne te voeren. RAŚ wou mensen aanmanen om zich online te registreren. Bovendien werden er acties op touw gezet om ouderen hulp aan te bieden bij de internetregistratie. Het was dus de bedoeling van RAŚ om de participatie te doen stijgen en om de Sileziërs te verenigen rond het RAŚ-idee.

De inspanningen van RAŚ hebben duidelijk hun vruchten afgeworpen. Dit blijkt uit de resultaten van de nationale volkstelling van 2011, die eind maart 2012 bekend werden gemaakt. Niet minder dan 809.000 mensen hebben de Silezische nationaliteit verklaard (Główny Urząd Statystyczny 2012). In vergelijking met de resultaten van 2002 is dit een enorme stijging.

6.5 Het Silezisch

Een belangrijke factor voor de identiteitsvorming is de Silezische spraak. Hieromtrent wordt veel gepraat en gediscussieerd. Zowel in de virtuele als in de werkelijke wereld bestaan er verschillende organisaties die zich met de codificering van het Silezisch bezighouden.

Pińkowska kan geen Silezisch praten, maar ze zou wel graag hebben dat haar kinderen het in de toekomst gedoceerd krijgen. Volgens haar zouden de meeste Sileziërs graag een aparte taal hebben om zich te kunnen onderscheiden van de Polen. Het Silezisch is echter tijdens het communisme door het discriminatiebeleid grotendeels verloren gegaan. Men kan dus stellen dat de kennis van de Silezische spraak van de eerste naoorlogse generatie, de generatie van de ouders van Gorol, Duda en Pińkowska zo goed als nihil is. Het Silezisch werd enkel bewaard in de laagste sociale klasse van de maatschappij. “They had a strong sense of culture and for heritage” (Duda 2012).

Een vriendin van Pińkowska is lerares in Świętochłowice, een stad waar er een sterk Silezische cultuur heerst. Tijdens de lessen wordt er Pools gepraat, maar tijdens de pauze weerklinkt het Silezisch. De kennis van het Silezisch is duidelijk merkbaar aan een opmars bezig. Hoewel ze zelf de spraak niet machtig is, is Pińkowska van mening dat, de taal een essentieel element zal blijven voor de Silezische identiteit. Silezisch zou in de toekomst zichtbaar moeten worden in het dagelijkse leven, onder andere aan de hand van tweetalige verkeersborden. Ook zou de voertaal van de administratie en andere communicatie Silezisch moeten zijn.

Aangezien ik op enkele fora kon lezen dat de standaardisering van de Silezische spraak een tamelijk issue is, vroeg ik naar de mening van Gorol. Omdat hij geen linguïst, speelt het voor hem geen rol of het Silezisch al dan niet bestempeld wordt als taal of dialect. Wat voor hem telt, is de strijd om behoud van het Silezisch, ook zonder codificatie. RAŚ en zusterorganisaties proberen de jongeren warm te maken om Silezisch aan te leren. Ze proberen het Silezisch *fancy* te maken.

Duda is nu ook Silezisch aan het studeren, maar niet omdat het fancy is. Duda ervaart het als iets natuurlijks. Duda, een linguïst, is van mening dat het verschil tussen een dialect en een taal, belangrijk is voor politici. Als je een voorstander bent van het idee zeg je dat het een taal is. Een tegenstander beschrijft het als een dialect om te discrimineren. Het enige wat voor Duda belangrijk is, is dat hij het Silezisch zo spoedig vloeiend kan spreken.

Op dit moment zijn er dus mensen die Silezisch praten en niet praten, maar zich desondanks ook Sileziër voelen. Wordt de één dan logischerwijs niet uitgesloten door de andere omdat hun identiteit door het Silezisch een aspect rijker is? “If you speak the language

you're one of ours. Silesian is then a way to identify your group" (Duda 2012). In de kleine dorpsgemeenschappen, waar de mensen niet zo hoog opgeleid zijn, is de taal "the first key to exclusion" (Duda 2012). In dergelijke dorpsgemeenschappen is het veel natuurlijker om Silezisch aan te leren dan in het kosmopolitische Katowice. Als het van RAŚ afhing werd niemand omwille van zijn kennis van het Silezisch uitgesloten, maar hierbij benadruk ik dat niet elke Sileziër aanhanger is van RAŚ.

"Kerels [...] lachen met mijn accent [...], als ik fouten maak verbeteren ze me, maar ik zeg dat ik een Silezische ben!! Wat moet ik doen?"²⁴ (Olinda00 2011). Volgens Duda en Gorol wordt het meisje uitgelachen omdat de jongens uit haar accent kunnen afleiden dat ze afkomstig is van een klein dorpje of van het armste deel van de stad. De discriminatie van de Silezische cultuur, dat opgelegd werd door de communisten, hebben sommigen van thuis uit nog meegekregen.

6.6 *De Sileziërs vs. de Polen*

Om de mentaliteit en de karaktereigenschappen van de Sileziërs beter te begrijpen, is het interessant om te weten wat ze van hun Poolse burens vinden. In welk opzicht onderscheiden de Sileziërs zich van hun Poolse landgenoten?

Pińkowska heeft altijd al gevoeld dat haar volk een andere cultuur en leefgewoontes heeft in tegenstelling tot de Polen. Volgens haar zijn de Sileziërs beter georganiseerd dan de Polen. Al tijdens de opvoeding worden de Silezische kindjes attent gemaakt op de waarde van geld. Ze leren wat zuinigheid is, zodat ze later niet gauw iets te kort zullen komen. In Polen weten veel mensen geen raad meer met hun financiële problemen. Deze karaktertrek om zuinig te leven, heeft zijn oorsprong in de Duitse overheersing in het verleden. Evenzeer zijn de Polen in en rond de stad Poznań goed georganiseerd en zuinig. Hier hebben namelijk ook de Duitsers geheerst.

In Silezië is de uitspraak van Jarosław Kaczyński ondertussen heel beroemd. "Het 'Silezisch-zijn' is gewoonweg een manier om zich te distantiëren van het 'Pools-zijn' en waarschijnlijk een acceptatie van gewoonweg een verborgen Duitse oriëntatie"²⁵ (Jankowski 2011). Hoofdschuddend zei Pińkowska dat Kaczyński in Warschau zit en niet begrijpt wat er in Silezië gaande is. Volgens haar is juist die onwetendheid de reden waarom Kaczyński bang

²⁴ "A chłopacy [...] sie śmieją z mojego akcentu [...] gdy robie błędy to mnie poprawiają ale mówią że ja ślaczka!! Co mam zrobić?"

²⁵ "Śląskość jest po prostu pewnym sposobem odcięcia się od polskości i przypuszczalnie przyjęciem po prostu zakamuflowanej opcji niemieckiej."

is. Misschien denkt hij dat de Sileziërs door de Duitsers geïnspireerd worden, grapte ze. Warschau moet geloven dat Silezië zich niet wil afscheiden, want dat is haar grootste angst. Want in Silezië zijn immers veel industriegebieden gelegen.

In tegenstelling tot sommige anderen personen die ik in dit onderzoek heb opgenomen, beschouwt Pińkowska de Polen niet als vreemden, maar ze voelt wel dat de Polen haar manier van denken niet goed begrijpen. Door dit onbegrip behandelen de meeste Polen de Silezische cultuur en taal en de handelingen van RAŚ met weinig respect. De meerderheid van de Polen weten dat ze in Silezië een andere manier van denken hebben, maar concluderen dat ze samen met hen tot één volk behoren, namelijk het Poolse volk. Dus door onbegrip accepteren de meeste Polen niet wat de Sileziërs op dit moment doen, namelijk strijden voor hun belangen als een aparte identiteit.

In de ogen van Warschau zijn de RAŚ-leden separatisten. Duda vergelijkt de manier waarop ze hun nationaliteit demonstreren met het gedrag van de extremistische Polen. Zo hebben Sileziërs de autonomiemars waaraan sympathisanten en leden van RAŚ deelnemen en met blauwe-gele ballonnen en vlaggetjes zwaaien. Kinderen stappen mee, een orkestje begeleidt de mars en uiteindelijk eindigt de tocht op het plein voor het Silezische parlement, waar er gefeest wordt tot in de vroege uurtjes. De kleine groepen van Poolse extremisten zorgen voor een andere afsluiter van nationale feestdag. Vaak eindigt de feestdag met gevechten tussen hooligans en politiemensen, waarbij Warschau op haar kop wordt gezet. Deze herrieschoppers menen dat het nationalisme en separatisme in Silezië enorm gevaarlijk is voor Polen.

Duda beweert ook dat het Pools volk zeer paranoïde is. Als je genoeg verdiend of je leeft in de stad dan ben je minder paranoïde, dan wanneer je arm en werkloos bent en in een klein dorp woont. Die laatsten kunnen in extremisme vallen en zich bedreigd voelen door de zogenaamde Duitse en Silezische spionnen.

Volgens Duda en Gorol hangt het verschil tussen denken en ervaren, tussen zichzelf en een typische Pool, af van het onderwerp van het gesprek. Dit komt omdat ze verschillende waarden hebben. Een duidelijk verschil is dat Sileziërs conservatiever en minder mobiel zijn als Polen. Sileziërs hechten heel veel waarde aan hun familie en willen graag zo dicht mogelijk bij hun familie blijven. In Silezië is de connectie tot het gebied en de stad waar men woont altijd groter geweest dan het gevoel voor de natie, dat de controle heeft. *Heimat* of thuisland is het sleutelwoord hier. Polen voelen zich verbonden met hun vaderland, maar hebben niet het kleine knusse thuisland zoals de Sileziërs dit hebben.

In tegenstelling tot de Polen delen de Sileziërs geen gemeenschappelijk gevoel, namelijk het schuwen en weggagen van naburige vijanden. Als het aankomt op vijandschap en

conflicten lijken de Sileziërs op de Tsjechen; het zijn pacifisten. De Sileziërs zouden nooit een opstand beginnen zoals de Polen in Warschau tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het resultaat was een verwoeste stad en een vergane generatie. In plaats van geld en tijd te verspillen aan een onmogelijke opdracht zou Silezië zich liever overgeven aan een sterkere vijand.

Silezië is multicultureel qua nationaliteiten en religies. Er zijn onder andere joden, Duitse protestanten en Poolse katholieken. Daarom is Silezië veel toleranter dan Polen. Silezië heeft ook een Europeesgerichte mentaliteit. Polen heeft volgens Gorol nog altijd de mentaliteit dat het zich moet beschermen tegen buitenlandse vijanden door middel van zich te scharen achter en rond de katholieke kerk. “Us Silesians we are looking to the west and are critical about what’s happening in the east” (Gorol 2012).

7. De virtuele Sileziërs onafhankelijk van RAŚ

7.1 Inleiding

Zoals Duda al opmerkte, zijn niet alle virtuele projecten en organisaties rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden met RAŚ. Ik geef twee voorbeelden om hun gedachtegoed en uitdrukking van de Silezische mentaliteit te illustreren. Zo bestaat er op het internet een virtuele Silezische Republiek en daarnaast ook een weinig populaire, maar fanatieke organisatie Silesia Restituta. Die laatste heeft slechts negentien *likes* op Facebook (F1)

7.2 De virtuele Silezische Republiek

In 1994 kreeg een zekere Tadeusz Jeczalik uit Florida in de Verenigde Staten het idee om een Silezische Republiek te stichten op het internet met als domeinnaam ‘www.republikasilesia.com’. Op de website wordt geclaimd dat ze de eerste internetpagina zijn die naast het Engels ook het Silezisch gebruikt. Duda gaf een mogelijke verklaring waarom een dergelijk project precies in de Verenigde Staten ontstond. Hij legde uit dat er een Silezische diaspora was in Texas. In Pruisen in de negentiende eeuw begon het nationalisme en de cultuurstrijd en hierdoor vertrokken de Sileziërs naar de Verenigde Staten. De mensen die vertrokken waren van eenvoudige afkomst en praatten Silezisch. Dat Silezisch is bewaard gebleven tot op de dag van vandaag. Een vrouw, die Poolse cultuur gestudeerd had in

Amerika, afkomstig van Panna Maria²⁶ in Texas, kwam naar Opole voor een lezing. Ze sprak Silezisch dat ze in de Verenigde Staten had geleerd. Iedereen verstond haar alsof ze in Silezië geboren was, hoewel de Silezische emigranten geen contact hadden met hun geboorteland Silezië gedurende tweehonderd jaar. Waarschijnlijk is er een link tussen deze diaspora en het project van de virtuele Silezische Republiek.

De website van Jeczalik heeft gemiddeld honderdzeventachtig bezoekers per maand. De aftandse achtergrond en lay-out doen onmiddellijk vermoeden dat dit een oude website is, hoewel de laatste wijziging dateert van augustus 2011.

Op de website kan je appliceren voor het Silezische burgerschap in de virtuele Silezische Republiek. Ze verwijzen naar ‘artikel 15’ van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Dit artikel zegt dat je recht hebt op een eigen nationaliteit, met andere woorden dat je het recht hebt om tot een land te behoren. Wat ook opviel op de website, was de reclameadvertentie voor T-shirts met een opschrift in het Latijn ‘Silesius non polonus’, een uitspraak van medicus Anzelim Eforym uit de zestiende eeuw. De andere T-shirt had het opschrift: ‘Geen Duitser, Geen Pool, Sileziër!’²⁷ Dit opschrift was gemaakt naar aanleiding van de recente nationale volkstelling in Polen in het voorjaar van 2011. Merkwaardig dat hiervoor reclame werd gemaakt, aangezien je als inwoner van de Verenigde Staten je niet opgenomen kan worden in de nationale volkstelling van Polen.

Taal en autonomie zijn elementen die Tadeusz Jeczalik van groot belang vindt om de Silezische identiteit te manifesteren. Op zijn website wordt er ook reclame gemaakt voor de Silezisch-Duits-Engels woordenboek dat in 2007 verscheen. Ook het boek *Waarom Sileziërs een volk moet zijn? De gevaarlijke verbanden tussen autonomie en nationalisme*²⁸ wordt aangeprezen.

Onder zijn rubriek ‘De Silezische elementen voor Silezische kinderen in de Silezische taal’²⁹, worden alle letters van het Silezisch alfabet op een speelse manier voorgesteld. Jeczalik doet dit aan de hand van eenvoudige zinnen die uitleg geven over de foto’s waarop hij en zijn gezin staan. Een voorbeeld van de eerste letter: *A a. To je litera a. To je numer 1-jedyn. Jedyn a jedyn je dwa. 1 + 1 = 2 Ana to je nasza mama. Jak my soom grzeczne to mama nos biere na zabawy*, ‘A a. Dat is de letter a. Dat is nummer 1 – één. Één en één is twee. 1+1=2 Ana is onze mama. Als wij braaf zijn brengt mama ons speelgoed’ (Jeczalik 2011).

²⁶ Panna Maria is pools voor Maagd Maria en is de oudste Poolse nederzetting in de Verenigde Staten. Franciscaan, eerwaarde Leopod Moczygemba, begon mensen in Opper-Silezië in 1854 te rekruteren om naar de Verenigde Staten te vertrekken. Op dat moment was Silezië een deel van het koninkrijk Pruisen (Wikipedia 2012).

²⁷ “Nie Niemiec, Nie Polak, Ślązak!”

²⁸ “Po co Ślązakom potrzebny jest naród? Niebezpieczne związki między autonomią i nacjonalizmem.”

²⁹ ‘Elemyntorz S’loonski dlo dzieci S’loonskih we jynzyku S’loonskim’.

Bij het onderdeel *Rzoond* of *Government* krijg je meer informatie over de mogelijke werking van de virtuele Silezische Regering. Opmerkelijk is dat, in tegenstelling tot de rest van de website, alles in het Silezisch is opgeschreven. Het eerste punt van hun grondwet is de oprichting van de autonome Silezische Republiek op het internet.

Verder vallen de twee bewegende zinnen op de website heel hard op. De eerste heet je welkom in de Silezische Republiek en vraagt of je al een burger bent. Zo niet kun je een paspoort aanvragen. De tweede bewegende zin is een weergave van de doelstellingen van heel het project: “Our goals: Silesian, independent parliament, treasury, elected president, free elections, freedom for Silesia and Silesians, the right to Silesian language, the right to safe living and prosperity” (Jeczalik 2011).

De mogelijkheid om burger te worden van deze virtuele republiek blijkt niet zo populair te zijn. Sinds 1999 zijn er maar vierenvijftig mensen, die het burgerschap hebben aangevraagd. Ze kwamen respectievelijk uit Duitsland, Verenigde Staten, Polen, het Silezisch gebied, Oostenrijk, Tsjechië, Moldavië en Argentinië. Het is nochtans heel eenvoudig om burger te worden. Het volstaat om een vooraf opgestelde e-mail in te vullen en op te sturen. Men had zelfs het idee om identiteitskaarten te verkopen voor dertig dollar. Deze handel ging wel pas van start als de Silezische Republiek op het internet meer dan duizend burgers had. Heel het project van de Silezische Republiek op het internet was tot in het detail uitgeschreven, maar is helaas geen succes geworden.

De website van Jeczalik is opgenomen in dit onderzoek omdat dit volgens hem de eerste website was in het Silezisch. Daarom was het van belang na te gaan welke elementen van de Silezische identiteit er werden belicht op zijn website. Bij de observatie van de website werd duidelijk dat vooral de Silezische spraak en de Silezische autonomie een prominente plaats innamen. En aangezien de website gemaakt is door een Sileziër die in de Verenigde Staten geboren is, speelt de geografische factor geen rol voor hem. Hij redeneert op bijna de identieke wijze als RAŚ. Volgens RAŚ moet je niet in Silezië geboren en getogen zijn om je aangetrokken te voelen tot de identiteit. De voorwaarde van RAŚ om in Silezië te wonen, kan in het geval van Jeczalik moeilijk opgelost worden, aangezien hij in de Verenigde Staten woont.

Verder blijkt ook dat de burgers van deze virtuele Silezische Republiek over heel de wereld verspreid zijn. Deze website kan op dit vlak beschouwd worden als een voorloper van de gedachte dat iedereen ter wereld zich aangetrokken kan voelen tot Silezië. Met de interviews in het achterhoofd kan deze afwezigheid van de etnische factor uitgelegd worden. De meeste jonge Sileziërs en RAŚ willen dat iedereen zich aangetrokken kan voelen tot de Silezische cultuur; niemand wordt uitgesloten.

7.3 Silesia Restituta

Silesia Restituta is een vereniging van liefhebbers van Silezië.³⁰ Dit is een niet-gouvernementele organisatie waarvan de leden, zowel arbeiders, bedienden als studenten slechts één passie delen. Die passie is namelijk de liefde voor Silezië. Zo stellen ze zich voor op hun website: “Scholing speelt geen rol – wat telt is de liefde voor Silezië, de wil om de Silezische identiteit en de waarheid over Silezië te koesteren. We willen zorg dragen voor Silezië! We willen de glorie en de macht doen heropleven!”³¹ (Silesia Restituta 2011). Met dit citaat bedoelen ze dat na de Tweede Wereldoorlog zo veel onwaarheden en leugens over Silezië werden verteld. De leugens moeten rechtgezet worden en de waarheid moet gekoesterd blijven. Met de glorie en de macht verwijzen ze naar de rijke duizendjarige geschiedenis. Deze culturele rijkdom zet hen aan tot actie. Dat ze wel degelijk niet volledig overeenkomen met het gedachtegoed van RAŚ wordt duidelijk door het volgende:

Wij beloven ook, dat we alles zullen doen wat in onze macht ligt opdat Silezië zijn grootheid ten tijde van de Piasten-Sileziërs, van de Tsjechisch-Habsburgse tijden, of Duits-Pruisische tijden zou terugwinnen. De grote Sileziërs waken over ons [...]. Met de hulp van de inwoners van Silezië zullen we de vroegere glorie en macht herstellen³² (Silesia Restituta 2011).

Silesia Restituta is op hun website meer fanatiek en minder realistisch dan de andere virtuele Sileziërs. Om duidelijk te maken hoe deze virtuele Sileziërs werkelijk discussiëren over de politiek, is hier een korte analyse van een forumgesprek getiteld ‘Regionale partij? De Silezische volkspartij’³³. Er worden ideeën over autonomie, decentralisatie van de macht en administratie voorgesteld. Nadien stellen sommigen dat de vier huidige provincies in het Silezische historische gebied samen moeten gebracht worden in twee provincies, namelijk Opper-en Neder-Silezië. Hier kon ik uit afleiden dat ze geen radicale of ongelofelijke ideeën hebben om het historische Silezische gebied terug te winnen. Het viel op dat gedurende heel deze discussie geen woord over RAŚ gerept werd.

De webmaster, die zijn naam liet veranderen van Adrian Drożdż tot Adrian Silesian was blij met de aandacht uit België omdat normaliter enkel mensen uit Polen, Duitsland en Tsjechië zijn webpagina volgen (emc4). Silesian benadrukte dat er een onderscheid gemaakt

³⁰ Stowarzyszenie miłośników Śląska.

³¹ “Wykształcenie nie ma znaczenia - liczy się miłość do Śląska, chęć pielęgnowania tożsamości śląskiej i prawdy o Śląsku. Chcemy dbać o Śląsk! Chcemy odrodzić jego potęgę i chwałę!”

³² Obiecujemy też, że zrobimy wszystko, co w naszej mocy, aby Śląsk odzyskał wielkość z czasów Piastów Śląskich, z czasów czesko-habsburskich, czy prusko-niemieckich. Czuwają nad nami wielcy Ślązacy[...] Z pomocą mieszkańców Śląska przywrócimy jego dawny blask i potęgę.

³³ ‘Partia regionalna? Śląska Partia Ludowa’. Wat de initiatiefnemer van de discussie niet wist is dat de ‘Silezische Volkspartij’ een partij was dat in Oostenrijks Silezië bestond tussen 1909 en 1938. Een ander forumganger wees daarop.

moet worden tussen het virtuele Silesia Restituta en de vereniging in het echte leven. De virtuele wereld heeft zijn informatie op de website voor buitenstaanders (*outreach*) en geïnteresseerden kunnen discussiëren met leden van de organisatie op het forum. Silesian verklaart dat er geen strikte organisatie van Silesia Restituta bestaat. Leden en andere sympathisanten, komen geregeld samen om te discussiëren en soms voeren ze acties om hun onderscheid met de Polen te manifesteren. Silesian waarschuwde me wel dat ik er rekening mee moest houden dat hun vereniging in Neder-Silezië opgericht is. Bijgevolg hebben ze slechts een tiental leden in vergelijking met de duizenden aanhangers van RAŚ. Volgens velen is de beleving van de Silezische identiteit sterker in Opper-Silezië met Katowice dan in Neder-Silezië met Wrocław. Ondanks hun kleine aantal proberen ze iedereen duidelijk te stellen dat Silezië zich kan herenigen tot één administratief gebied. .

Op de website van Silesia Restituta is er geen enkele verwijzing naar RAŚ te vinden. Silesian legde uit dat zijn vereniging overeenkomt met RAŚ als het gaat over het idee van de autonomie. Verder zijn er twee heel grote verschillen in hun opvattingen. Ten eerste oppert Silesia Restituta voor een centralisatie van Europa. Hierdoor zou Europa verdeeld worden in verschillende regio's en zou er één Europese hoofdstad zijn. RAŚ is eerder tegen een centralisatie van de Europese Unie. Ten tweede is Silesia Restituta voorstander van een verenigd Silezië, terwijl RAŚ voorstander is van twee regio's: Opper- en Neder-Silezië. Silesian heeft al veel gesprekken gevoerd met Jerzy Gorzelik, de leider van RAŚ en hoopt dat hij ooit met hem tot een akkoord komt over een eengemaakt Silezië.

Over de Silezische spraak is Adrian Silesian duidelijk. Het interesseert hem niet dat het als een taal of dialect bestempeld wordt. Zijn onverschilligheid heeft te maken met het feit dat het Silezisch vooral gebruikt werd en wordt in Opper-Silezië. Neder-Silezië met Wrocław is voor hem het centrum van Silezië. Daar spreken ze heel weinig Silezisch en daarom vindt hij het niet belangrijk. Hij beweert zelfs dat het Silezisch niet eens een gemeenschappelijke spraak is van de Sileziërs.

Silesia Restituta streeft naar een Silezische unie waarbij een factor zoals een taal of dialect niet in de weg mag staan, vindt hij. Want er bestaan volgens Adrian Silesian een heleboel varianten van het Silezisch. Conform moet voor hem een echte Sileziër geen Silezisch kunnen spreken. Verder moet hij of zij ook niet in Silezië geboren zijn. Dit laatste is opmerkelijk, want een andere voorwaarde om volgens Silesian een Sileziër te zijn is dat je afstamt van Silezische voorouders. Het feit dat een Sileziër volgens Silesia Restituta Silezische voorouders moet hebben, druist in tegen het standpunt van RAŚ, dat zegt dat iedereen die zich aangesproken voelt tot de Silezische identiteit welkom is in Silezië.

Adrian Silesian is een fanatiekeling die voet bij stuk houdt bij zijn gedachtegoed. Zijn

naamsverandering spreekt voor zich. Het is ook onrealistisch om te stellen dat Wrocław, dat in het verleden het historische centrum van Silezië was, opnieuw de oude glorie van vroeger moet terugkrijgen. Zijn mening over Polen verwoordde hij als volgt:

[...]nu pas heb ik gelezen, dat ik in het Pools mocht schrijven, bah ik hou niet van die taal, ik hou niet van Polen :) En tussen ons, ik betreur het dat Silezië van Duitsland werd ontnomen. Zelfs het besef, dat ik toen niet geboren zou zijn in Silezië (zonder het verlies van Silezië door Duitsland zou dat niet mogelijk geweest zijn), niettemin vind ik deze zestig jaren, verloren jaren voor Silezië³⁴ (emc4).

De foto die op zijn Facebookprofiel (F2) prijkt, illustreert zijn mentaliteit. Het is een foto die getrokken tijdens een deelname aan de autonomiemars. Hij droeg een T-shirt met het opschrift ‘Geen Duitser, Geen Pool, Sileziër!’ waarvoor er reclame werd gemaakt op de website van Jeczalik. Hij hield ook een grote Silezische vlag vast.

8. Virtuele Sileziërs (on)rechtstreeks verbonden met RAŚ

8.1 RAŚ op Facebook

In oktober 2009 maakte RAŚ hun Facebookpagina aan “Speciaal voor de Facebookgebruikers hebben wij een pagina van de ‘Beweging voor de Autonomie van Silezië’ aangemaakt. Wij nodigen uit tot actieve deelname aan ons politiek project”³⁵ (F3). Volgens de statistieken die terug te vinden zijn op de Facebookpagina, zijn de meeste *likers* tussen achttien en vierentwintig jaar oud. De populairste woonplaats is Katowice. RAŚ is heel populair en actief op Facebook³⁶. Volgens Pińkowska, die voor de rest niet actief is op het internet, is een Facebookprofiel een must om van alles op de hoogte te blijven. Dit omdat alle activiteiten van RAŚ op Facebook worden gepost en gepromoot. Als ze informatie mededelen, oproepen tot protest of manifestatie op Facebook, bereiken ze meer mensen dan in het echte leven.

Volgens Gorol heeft het internet, meer bepaald de sociale netwerksites, RAŚ op het niveau getild waar ze nu staat. Hij legt uit dat ze ontzettend veel gebruik maken van het

³⁴ [...] dopiero teraz doczytałem, że moge napisac po polskiemu – ble nie lubie tego jezuka, nie lubie Polski :) I tak miedzy nami, zaluje, że Slask zostal odebrany Niemcom. Nawet swiadomosc, że wtedy nigdy bym sie nie urodzil na Slasku (bez utraty Slaska przez Niemcy bylo by to niemozliwe) - mimo to uwazam te 60 lat za stracone lata Slaska.

³⁵ “Specjalnie dla użytkowników facebooka stworzyliśmy stronę Ruchu Autonomii Śląska. Zapraszamy do aktywnego uczestnictwa w naszym projekcie politycznym.”

³⁶ Om na te gaan of de populariteit van RAŚ toeneemt, besloot ik om bij de start van mijn onderzoek op 25 oktober 2012 de *likes* van hun Facebookpagina te tellen. In oktober hadden ze er 8434, in november 8658, in maart 9166 en in mei 9387 (F3).

sociale netwerksite Facebook. Gorol vertelde dan ook met trots dat zijn fanpagina op Facebook meer *likes* heeft dan sommige andere Poolse politici. Facebook is heel belangrijk geworden in het dagelijkse leven van de RAŚ-leden en andere Sileziërs die online actief zijn.

Dankzij Facebook is RAŚ nog meer een virtuele gemeenschap geworden, beweerde Gorol. Jongeren van verschillende steden sluiten zich aan bij de Facebookgroep van RAŚ en kennen elkaar soms enkel via Facebook. Gorol beklemtoonde dat niet alles wat er in die groep gepost wordt, handelt over politieke zaken. Integendeel, als je bijvoorbeeld een schaaktornooi, voetbalcompetitie of een tennismatch wil organiseren met mede-Sileziërs kan je dat ook gewoon posten op het discussieboard. Verder worden krantenartikels, fimpjes en reclame gepost. Soms worden er zelfs polls gehouden om een overzicht te krijgen van de publieke opinie van de Facebookgebruikers.

Naast de fanpagina bestaat er ook een geheime Facebookgroep van RAŚ. Die laatste heeft ervoor gezorgd dat er een Silezische Facebookgemeenschap ontstaan is, beweerde Duda. Ik heb er bewust voor gekozen om enkel de fanpagina te bekijken en niet te infiltreren in de geheime groep, omdat mijn aandacht dan te veel op RAŚ gericht zou zijn. Naast die grote geheime groep hebben ze ook kleinere groepen die enkel geschikt zijn voor de elite van RAŚ. Zulke groepen op Facebook en andere websites worden onderhouden en opgericht door mensen op vrijwillige basis. Het is niet altijd RAŚ dat expliciet de opdracht geeft om zulke websites te creëren. Naast de RAŚ-activiteiten houdt Duda zich in zijn vrije tijd ook bezig met het updaten van zijn website ‘www.ilovekato.com’.

Het bleek vooral naar aanloop van de gemeentelijke verkiezingen in 2010 dat de virtuele Sileziërs van RAŚ enorm veel voordeel hebben gehaald uit hun internetactiviteiten. Bij Adam Papierniok (2010) kunnen we lezen dat de campagne van RAŚ voor de gemeentelijke verkiezingen van 2010 grotendeels gebaseerd was op activiteiten op het internet. Voor die verkiezingen werd er zelfs de gelegenheidssite ‘poradzymy.pl’ opgericht. “De pagina concentreert zich op het informeren van sympathisanten op welke manier ze kunnen deelnemen aan de campagne via het internet”³⁷ (Papierniok 2010). Het succes hier en op ander sociale netwerksites zoals Facebook en Nasza Klasa³⁸ zorgde voor een enorme stijging van de populariteit van RAŚ bij de Silezische internetgebruikers.

Dat RAŚ een financieel probleem heeft, is aangehaald door Gorol. Hij zei dat het budget van RAŚ voor de verkiezingscampagnes in 2010 lager lag dan het budget van één van de burgemeesterskandidaten in Katowice. Door campagne op het internet te voeren, beperken

³⁷ “Strona koncentruje się na informowaniu sympatyków, w jaki sposób mogą uczestniczyć w kampanii, przede wszystkim z użyciem Internetu.”

³⁸ Dit is een Poolse sociale netwerksite die studenten en alumni dichterbij elkaar brengt. Het werd opgericht in 2006 en telt nu al meer dan 14 miljoen gebruikers.

ze hun uitgaven tot een minimum en winnen ze enorm veel nieuwe aanhangers. Dankzij hun aanwezigheid op het internet, ontmoeten ze in de virtuele wereld nieuwe sympathisanten, waarmee ze contact blijven houden. Zij geven RAŚ de moed om door te gaan met hun strijd voor autonomie (Papierniok 2010). Als men naar het aantal *likes* kijkt, heeft RAŚ³⁹ dubbel zo veel dan bijvoorbeeld de Alliantie van Democratisch Links⁴⁰. Deze partij heeft in tegenstelling tot RAŚ wel zetels in de Senaat en in de Sjem.

Door heel veel energie in sociale netwerksites en het internet te steken, wordt het wederom duidelijk dat de jongere generaties het doelpubliek bij uitstek zijn van RAŚ.

Wat me opviel, is dat de groeperingen van ex-RAŚ-leden zoals de ‘Silezische Separatistische Beweging’, ‘Silezische Nationale Beweging’ en ‘Unie der bevolking van de Silezische Nationaliteit’, die meer separatistische en extreme ideeën hebben, helemaal niet actief zijn op het internet. Enkel van die laatstgenoemde heb ik een oude website⁴¹ gevonden, waarvan de laatste update dateert van 2007. Deze groeperingen bestaan vooral uit de oudere generatie en horen dus niet tot de hedendaagse virtuele Sileziërs.

8.2 Discussiefora

8.2.1 Inleiding

Er zijn ontzettend veel discussies te vinden op het internet over de Silezische identiteit, nationaliteit, politieke belangen enzovoort. Voor dit onderzoek heb ik vier verschillende forumdiscussies gekozen, verspreid over drie verschillende forumwebsites. Het aspect van de Silezische spraak komt hierbij aan bod. Daarnaast heb ik een merkwaardig discussiegesprek gevonden die handelt over de etniciteit van de Sileziër waarbij de uitkomst van de discussie conform blijkt te zijn aan het RAŚ-idee. Verder bestaat er ook een onderlinge discussie over wat de echte woonplaats van de Sileziërs is. Als laatste heb ik een discussie gevonden die een heel mooi beeld weergeeft van de hoopvolle houding van de virtuele Sileziërs. De conclusies van de vier geselecteerde onderwerpen illustreren enkele karaktereigenschappen van de virtuele Sileziër.

³⁹ Cijfers van 4 mei 2012. RAŚ 9387(F3) en SLD 4339 (F4).

⁴⁰ Sojusz Lewicy Demokratycznej.

⁴¹ <http://zlms.republika.pl>

8.2.2 Silezisch is een taal

Tomasz Wróżyna beheert een groep in verband met Silezië op het ‘Goldenlineforum’⁴². Na een vlugge blik op de onderwerpen blijkt, dat hij de Silezische spraak heel belangrijk vindt om zich als Sileziër te kunnen profileren. Als hij discussieert op fora dan schrijft hij in het Pools. In de discussie ‘Opper-Silezië in het Silezisch’⁴³ wou hij de Polen ervan overtuigen dat Silezisch een zelfstandige taal is. Hij gaf een etymologische uitleg aan één van de populairste Poolse woorden op dit moment. Wróżyna deed mee dat het veelgebruikte woord *fajny* ‘fantastisch, prachtig’ geen anglicisme is van het woord *fine*, zoals de meeste Polen denken. Wróżyna beweert dat een groot deel van de Silezische vergrijsde bevolking nog altijd de uitspraak *fajny synek*, ‘toffe gast’ gebruikt. Het woord *fajny* is nu zo ingeburgerd bij de Poolse jeugd dat het moeilijk is om hen erop te duiden dat het woord niet van het Engelse woord *fine* stamt, maar eigenlijk van het Silezisch afkomstig is (Wróżyna 2011).

Verder houdt Wróżyna alle vorderingen in verband met de erkenning van het Silezisch als taal nauwlettend in het oog. Zo postte hij de tegenargumenten van Rafał Adamus, leider van de Pro Loquela Silesiana⁴⁴ op het forum. Één van de argumenten van de tegenstanders die Wróżyna op het forum zette, beklemtoonde dat er van een erkenning van het Silezisch geen sprake kan zijn omdat er geen officiële en wetenschappelijke Silezische woordenschat bestaat. Met andere woorden enkel liefhebbers en particulieren hebben zich bezig gehouden met het opstellen van een grammatica en van woordenlijsten. Daarom kan er volgens hen geen Silezische taal bestaan. Hierop antwoordde Rafał Adamus dat er slechts honderdtachtig talen van de meer dan zesduizend bestaande talen zulke wetenschappelijke uitgaven van een woordenboek hebben. Hiermee wordt het argument van de tegenstanders onderuit gehaald. Want anders zouden er slechts honderdtachtig talen zijn.

Verder maakt hij reclame voor het kinderschoolboekje *Gōrnoślōnski Ślabikōrz*. Dit boekje bevat zesenvestig lessen in functie van het bevorderen van kennis van de Silezische taal en cultuur. Wróżyna is één van de vele Sileziërs die hoopt dat het Silezisch als een volwaardige taal gezien wordt.

⁴² www.goldenline.pl is een site waar je jouw CV kan achterlaten en discussies voeren op verschillende fora.

⁴³ Górný Śląsk po śląsku / Gůrny Ślůnsk pŏ ślůnsku.

⁴⁴ Dit is een vereniging die de Silezische spraak onderhoudt en bevordert.

8.2.3 Uiterlijk verschil tussen een Sileziër en een Pool?

Op het 'Apricityforum'⁴⁵ begon een zekere Mordid met het onderwerp 'Silesian People'. Mordid (2010) gaf een korte geschiedenis van de Sileziërs in het Engels, omdat dit de voertaal is op het forum. Vervolgens postte hij foto's van mensen die hij persoonlijk kent en die zich honderd procent Silezisch voelen. Hij vroeg aan de andere forumgangers of deze Sileziërs op uiterlijk vlak verschillen van de Polen. Hij vroeg zich met andere woorden af of er een raciaal verschil bestaat tussen een Sileziër en een Pool. Geen enkele bezoeker verklaarde een verschil te hebben ontdekt. Volgens Mordid (2010), die zichzelf ook een Sileziër noemt, is dat het juiste antwoord.

Hij maakt de conclusie dat Polen en Sileziërs op het vlak van uiterlijk hetzelfde zijn. Ze verschillen enkel qua cultuur omdat de Sileziërs op cultureel vlak beïnvloed werd door Duitsland. Hieromtrent was deze discussie uniek. Normaal gezien gaat het over de Silezische spraak, cultuur of politiek. Dit daarentegen handelde over het feit dat er sprake zou zijn van een Silezisch rassenkenmerk. Uit de conclusie van Mordid blijkt dat de ideeën over een puur Silezisch of Pools ras onbelangrijk zijn voor jonge Sileziërs.

8.2.4 Echte Sileziërs wonen in Katowice, niet in Wrocław

Deze titel toont aan dat het niet altijd voor iedereen duidelijk is wie een Sileziër is en waar die dan zou wonen. Tomasz Wróźyna startte een discussie op het 'Goldenlineforum' met als titel 'Zijn er nog Sileziërs in Wrocław?'⁴⁶ Een zekere Kazimierz Hermanowicz beweert tijdens de discussie dat de Neder-Silezische identiteit totaal niet hetzelfde is als de Silezische identiteit. Hij gaat zelfs verder door te stellen dat er in Neder-Silezië geen enkele autochtone Sileziër woont.

Een zekere Adrian Banaś vraagt zich af hoeveel generaties er nodig zijn om van een Neder-Silezër een Sileziër te maken. Aangezien hij van een tweede generatie Neder-Sileziërs komt en zijn vrouw een Silezische is van Katowice. Is zijn zoon door deze mengelmoes een echte Sileziër? Als antwoord geeft de oude⁴⁷ Hermanowicz enkele criteria. Hoe voelt hij zichzelf? Welke taal gebruikt hij? Welke aanvaarde normen in de maatschappij neemt hij aan? En als laatste, hoe beschouwen anderen hem? De oude Hermanowicz besteedt tijdens deze discussie heel veel aandacht aan het etnische aspect van de Silezische identiteit. Dit druist

⁴⁵ Dit is een forum waarbij de onderwerpen gaan over het behoud van de Europese cultuur en etniciteit.

⁴⁶ Czy we Wrocławiu są jeszcze Ślązacy?

⁴⁷ Ik kan hier 'oud' schrijven omdat op zijn profielfoto op het forum duidelijk merkbaar dat hij al een gevorderde leeftijd had.

helemaal in tegen de standpunten van het huidige RAŚ. Zij stellen dat iedereen Sileziër kan zijn als hij of zij zich aangetrokken voelt. Het feit dat de oudere generatie nog altijd de Silezische etniciteit hoog in het vaandel draagt, werd in deze discussie wederom bevestigd.

Zoals hierboven geschreven staat, zouden er geen ‘echte’ Sileziërs wonen in Neder-Silezië. Conform zouden er in de historische hoofdstad van Silezië, namelijk Wrocław, geen Sileziërs wonen. Op verschillende fora heb ik de gerelateerde discussies hierover gelezen en meestal werden dezelfde argumenten gebruikt. De meeste Sileziërs zijn van mening er dat geen tweedeling tussen een Opper- en Neder-Silezië bestaat, omdat Silezië als één historisch gebied beschouwd moet worden. Daarom is een inwoner van Wrocław een Sileziër volgens deze mensen. Toch is er ook een andere groep die er een totaal andere mening op nahoudt.

Anna W., een vrouw die geboren is in Neder-Silezië, schreef dat ze zich helemaal niet Silezisch voelt. Volgens haar zijn er alleen maar Sileziërs in Opper-Silezië:

Als het over Neder-Silezië gaat, zoals hier iemand al schreef, dan is de meerderheid van immigranten of hun nakomelingen van, zoals men dat dan zegt, alle hoeken ter wereld ;) Ikzelf heb Pools-Duits-Oekraïense roots. Dit is mijn bescheiden mening, voor de rest heb ik enkele goede vrienden uit Silezië en wanneer ze beginnen te praten in hun dialect, dan kan ik ze godverdomme niet begrijpen:)⁴⁸ (Wróżyńska 2011).

De discussie hierover kan oneindig doorgaan. Zeker als er mensen van Silesia Restituta er zich mee gaan bemoeien. We weten dat Wrocław voor hen opnieuw het bruisend centrum van Silezië moet worden. Toch ben ik geneigd om te geloven dat er in de Silezische provincie, geografisch Opper-Silezië, veel meer aandacht besteed wordt aan de Silezische identiteit. Een Poolse kennis, die in Wrocław woont, heeft me daarom ook aangeraden om naar Katowice te reizen om enkele RAŚ-leden te ontmoeten. Pińkowska is ook van mening dat in Opper-Silezië een sterker gevoel voor een aparte Silezische taal en identiteit heerst.

8.2.5 Is de toekomst van de Silezische identiteit verzekerd?

Een gemeenschappelijke instelling van de virtuele Sileziërs werd het best weergegeven tijdens een discussie op het ‘Forum WNS’. Dit is het onofficiële discussieforum van de studenten van de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de universiteit van Silezië. De discussie kreeg de

⁴⁸ “Jeśli chodzi o Dolnoślązaków, to tak jak już ktoś tu napisał, to w większości imigranci lub ich potomkowie z różnych, że się tak wyrażę stron świata;) Sama mam korzenie polsko-niemiecko-ukraińskie. To moje skromne zdanie, zresztą mam paru dobrych znajomych ze Śląska i jak zaczynają mówić swoją gwarą, to za cholerę ich nie potrafię zrozumieć:).”

volgende titel: ‘Verdedigt de Silezische identiteit zich?’⁴⁹ Wat ik uit deze discussie geleerd heb, is dat er een hoopvol gevoel met zicht op de toekomst leeft onder de meeste studenten. Ze zijn ervan overtuigd dat de Silezische identiteit zal blijven voortbestaan zonder al te veel problemen. Deze positieve instelling is zeker een belangrijk kenmerk van de Sileziërs, die actief strijden voor hun identiteit in zowel de virtuele als de echte wereld. Een deel van de discussie:

Voor de meerderheid van de jonge mensen die in Silezië wonen, is het ‘Silezisch-zijn’ waarschijnlijk niet erg attractief. Natuurlijk zijn er personen met een volledig andere houding. Volgens mij zal de toestand zo blijven zolang Silezië voor ons geen attractieve plaats zal zijn om te leven en te werken⁵⁰ (Forum WNS 2011).

De persoon die dit geschreven had, was onzeker over de toekomst van Silezië omdat de meeste hoogopgeleide mensen dit gebied verlaten voor een buitenlandse carrière of een droombaan in Warschau nastreven. De persoon wordt echter op volgende manier van antwoord gediend.

Voor de meerderheid? Eeeeeee, ik denk dat het zo slecht nog niet is. Niemand loopt rond met een opschrift op zijn voorhoofd “Ik ben van hier” of “Ik ben van Silezië” of “Ik ben een Sileziër”, maar heel veel personen identificeren zich met Silezië⁵¹ (Forum WNS 2011).

In zijn antwoord toont de persoon aan dat internetsurfers wel duidelijk kunnen uitdrukken dat ze al dan niet Sileziër zijn. De eerste persoon moet zich volgens de laatste geen zorgen maken omdat je aan niemand kan zien of hij of zij Silezisch is.

Verderop in de discussie wordt de hoopvolle houding bevestigd: “Vinden jullie dat Silezië zijn verloren bewustzijn over de waarde van zijn eigen roots kan terugwinnen? Wat moet de prioriteit zijn in de strijd om de Silezische identiteit onder de jeugd op te wekken?”⁵² (Forum WNS 2011). Het antwoord hierop illustreert volgens mij het algemeen antwoord van veel Sileziërs, die zich actief inzetten voor de Silezische identiteit.

Hij [Silezië] kan het [Silezische identiteit] terugwinnen en zal het terugwinnen. Meer nog, hij bezit haar nog altijd, ze moet alleen maar wakker gemaakt worden. Maar zolang er personen

⁴⁹ “Czy śląska tożsamość się obroni?”

⁵⁰ Dla większości młodych ludzi mieszkających na Śląsku Śląskość jest chyba mało atrakcyjna. Oczywiście, że są tacy, którzy mają zupełnie inne nastawienie. Wydaje mi się, że taki stan będzie się utrzymywać dopóty, dopóki Śląsk dla nas nie będzie atrakcyjnym miejscem do życia, pracy.

⁵¹ Dla większości? eeeeeee, ja myślę, że nie jest aż tak źle. nikt nie chodzi z wypisanym na czole napisem “jestem stąd” albo “jestem ze Śląska” albo “jestem Ślązakiem”, ale bardzo dużo osób identyfikuje się ze Śląskiem.

⁵² “Czy uważacie, że Śląsk może odzyskać utraconą świadomość wartości własnych korzeni? Co powinno być priorytetem w zmaganiach o rozbudzenie śląskiej tożsamości wśród młodzieży?”

zijn zoals wij, die ze herinneren, zullen we hem de kans niet geven het kwijt te raken. En over de jeugd moet men geen zorgen maken⁵³ (Forum WNS 2011).

Opvallend is dat er in de wij-vorm gesproken wordt. Deze 'wij' verwijst dus naar de studenten die bezig zijn met de verdediging van de Silezische identiteit. Deze jonge generatie vormt de basis van het nieuwe gezicht van Silezië. Ze maken zich ook geen zorgen over de toekomst van Silezië, omdat die veiliggesteld is door de jongste leden van hun generatie.

8.3 Silezische bloggers

8.3.1 Inleiding

De bloggers, die ik observeerde en gecontacteerde, werden geselecteerd uit een relatief grote groep. De doelstelling was om een blogger met autoriteit en bekendheid op het internet te strikken. Aan deze voorwaarden voldeed Bartłomiej Wanot, winnaar van de 'Beste Jongerenblog in 2009' in Polen. Łukasz Tudzierz won de 'Beste blog met socio-economische onderwerpen in 2010' in Polen. Ook de blog van Karolina Glück trok mijn aandacht. Zij heeft in tegenstelling tot de twee jongens geen palmares, maar ik vond het interessant omdat zij de enige vrouwelijke blogger was, die ik tegenkwam. Opmerkelijk is dat de bloggers zeer jong zijn. Wanot is geboren in 1994, Glück in 1990 en Tudzierz in 1989. Wanot en Tudzierz betuigen openlijk hun sympathie voor RAŚ, terwijl Glück eerder apolitiek is.

8.3.2 Bartłomiej Wanot

Op zijn blog post en becommentarieert hij allerlei nieuwsfeiten over Silezië. Zowel op zijn blog als op zijn Facebookpagina is Pools de voertaal. Zijn visie op de Silezische identiteit is heel gedetailleerd en goed beargumenteerd. Verder draagt deze tiener de Silezische spraak hoog in het vaandel. Dit werd duidelijk op zijn Facebookpagina wanneer hij zijn Kerstwensen zowel in het Pools als in het Silezisch postte.

In zijn blogartikel 'Silezische identiteit'⁵⁴ wil Wanot bepaalde stereotypische vooroordelen over de Sileziërs de wereld uithelpen. Op een originele manier maakt hij een profiel van de Silezische spraak. Volgens hem is Silezisch een exotische taal omdat het

⁵³ Może odzyskać i odzyska. Więcej on ją nadal posiada, trzeba tylko ją rozbudzić. Ale póki są takie osoby jak my, które "pamiętają" nie damy im zaginać. A o młodzież nie ma się, co martwić.

⁵⁴ 'Śląska tożsamość'

invloeden heeft uit het Tsjechisch, Pools, Duits, Latijn, Frans en zelfs Roemeens. Maar voor de Sileziërs is de taal meer dan gewoon een taal, het is een middel om zich te kunnen onderscheiden van de Polen. Wanot merkt wel zelf op dat niet alle mensen die zich nu Silezisch beschouwen de taal machtig zijn. Vooral door het discriminatiebeleid van de communisten is de kennis van de taal grotendeels verloren gegaan.

Het gebrek aan het element van een aparte taal bij sommige personen is volgens Wanot geen struikelblok om Sileziër te zijn. In zijn artikel citeerde hij een schoolkameraad: “‘Sileziër-zijn’ zit in het diepst van de ziel en niet in de spraak”⁵⁵ (Wanot 2011). Het Silezisch wordt door Wanot beschouwd als een kenmerk van de Silezische identiteit. Zijn citatie beweert het tegengestelde. Wat belangrijk is, om dit te begrijpen, is het feit dat het Silezisch tijdens het communisme verboden werd. Enkel in kleine dorpjes bleef het Silezisch voortleven. Op dit moment is de taal aan het heropleven. Volgens mij is zijn redenering het volgende. Daar het door allerlei redenen onmogelijk is dat elke Sileziër Silezisch spreekt, is het voldoende om zich aangetrokken te voelen tot de Silezische identiteit en cultuur. Verder meent Wanot dat je niet als Sileziër geboren moet worden om Sileziër te zijn. Je moet je aangetrokken voelen tot de Silezische identiteit. Taal en afkomst zijn volgens hem niet van bovengeschild belang om Sileziër te worden. Met andere woorden iedereen kan Sileziër worden. Dit idee is dus identiek aan die van RAŚ. Duda merkte wel op dat deze houding genuanceerd moet worden, want de meeste mensen in Polen en Silezië hebben toch hun twijfels bij een dergelijke instelling.

Verder in hetzelfde artikel geeft Wanot nog enkele voorbeelden van prominente streekgenoten in Silezië die geen straatnamen, faculteiten of markten naar hen vernoemd kregen. Wat Wanot aanklaagt is, dat scholen en straten in zijn regio wel vernoemd zijn naar prominente Polen, die eigenlijk niets met Silezië te maken hebben. Hij benadrukt dat hij geen band voelt met Adam Mickiewicz of Marie Curie. Hij beschouwt de Poolse belangrijke historische figuren als *obcy*, ‘vreemdelingen’ net zoals Christoffel Columbus een vreemde is voor hem.

Hij eindigt zijn betoog met een uitleg van het doel van dit artikel: “De *Śląskość* is respect tonen voor de traditie, de herinnering aan voorouders, maar het is ook de wens om het heden ten goede te veranderen met de gedachte aan de toekomst!”⁵⁶ (Wanot 2011).

Dit blogartikel werd ook gelezen door mensen met andere meningen. De jonge Wanot deinst er niet voor terug om tegenreacties te plaatsen op criticasters. Een Pool uit Chicago gaf

⁵⁵“Ślązakiem się jest w głębi ducha, nie w mowie.”

⁵⁶“Śląskość to szacunek do tradycji, pamięć o przodkach, ale i chęć zmieniania teraźniejszości na lepsze - z myślą o przyszłości!”

een voorbeeld van het Amerikaans-Pools: **Moja kara stil stoj na kornierze strita*, ‘mijn auto staat nog op de hoek van de straat’ (Wanot 2011). Volgens deze lezer zou er een Silezische taal bestaan, op dezelfde manier dat er ook een Amerikaans-Poolse taal zou bestaan. Wanot verweerde zich met de stelling dat de moedertaal in de vergetelheid kwam bij de Polen in het buitenland. De man uit Chicago wees erop dat dit analoog is met de Sileziërs, die langdurig beïnvloed werden door de Duitse taal in de loop van de geschiedenis. Hieruit blijkt dat de discussie over het Silezisch ook oneindig kan blijven duren.

8.3.3 Karolina Glück

Karolina Glück schrijft onder de naam Linka MariJuana. Ze is afkomstig van Świętochłowice, bij Katowice en studeert in Gliwice. Haar artikel getiteld ‘Ken je dat Silezië? Of de geschreven geschiedenis van stereotiepen’⁵⁷ trok mijn aandacht. Net als Bartłomiej Wanot wil ze de stereotypen over de Sileziërs uit de wereld helpen.

In haar inleiding schrijft ze dat de meeste Polen weten waar Silezië gelegen is en dat de bevolking er verschilt van de Poolse burgers. Echter wat de Polen weten over de cultuur van de Sileziërs is gebaseerd op diepgewortelde stereotypische beelden. Het ene beeld is absurder dan het andere. Ik citeer er drie:

“De lucht in Silezië is zo zwart als roet, dat van uit de daar gelegen mijnen komt. Het is zo vervuild, dat men er nauwelijks kan door zien. Hoe kunnen de mensen daar eigenlijk leven?”

”Elke Sileziër heeft een beroepsopleiding of in het beste geval een technisch diploma en werkt in de mijnen of sommigen in de smelterij” en “De Sileziërs gebruiken een vulgair dialect, dat velen een taal durven noemen.”⁵⁸ (Glück 2010)

De stereotypen gaan altijd twee kanten uit. Ofwel refereren ze naar de vele mijnen en bijgevolg het lage opleidingsniveau dat zou bestaan in de Silezische regio ofwel verwijzen ze naar het vulgaire dialect dat ze gebruiken. Deze gedachten worden frequent over het internet verspreid aan de hand van moppen of cartoons. Als een Sileziër carrière wil maken, laat hij best zijn Silezisch dialect achterwege, aldus de Polen. Op zulke vooroordelen gaf Glück een wederwoord in haar artikel. De heeft jeugd wel degelijk de mogelijkheid om hoger onderwijs te gaan volgen, dit getuigen volgende instellingen: Silezische Technische Universiteit,

⁵⁷ “Znasz li ten Śląsk? Czyli historia stereotypami pisana.”

⁵⁸ “Powietrze na Śląsku jest czarne jak węgiel, który wykopuje się w tamtejszych kopalniach. Jest tak zanieczyszczone, że ledwie przez nie widać. Jak ci ludzie mogą tam w ogóle żyć?”, “Każdy Ślązak ma wykształcenie zawodowe, w najlepszych przypadku średnie techniczne i pracuje na kopalni, a co poniektórzy w hucie.” en “Ślązacy posługują się wulgarną gwarą, którą wielu ośmiela się nazwać

Silezische Universiteit, Silezische Medische Universiteit en de Silezische Economische Universiteit.

Er zijn veel Silezische zakenlui, dokters, advocaten en onderwijzers die de Poolse taal niet elke dag gebruiken. Het vooroordeel dat een Sileziër zijn Silezische identiteit moet laten vallen om carrière te maken, wordt hier ontkracht. Zijzelf wil heel graag leerkracht Engels worden. Hoewel ze haar artikelen in het Pools en het Engels schrijft, gebruikt ze mondeling de Poolse taal niet veel.

Ze begint haar betoog met een ironische toon en gaandeweg naar het einde neemt het gebruik van uitroptekens zienderogen toe. Met het gebruik van een verschillende tekengrootte laat ze duidelijk merken welke aspecten van de Silezische identiteit ze belangrijk vindt: “Ik ben trots op mijn vaderland en taal – ja! VADERLAND en TAAL”⁵⁹ (Glück 2010).

Aangezien ze de stereotypen van de Polen over Silezië aankloeg, wou ik weten hoe Glück Silezië zou uitleggen aan een buitenlander (emc3). Voor haar is Silezië een regio van waarden en tradities. Vervolgens kwam er een antwoord dat voor mij eigenlijk op het eerste gezicht zeer vreemd was. Ze zei dat voetbal één van de belangrijkste tradities is voor het Silezische volk op dit moment. Voetbalwedstrijden tussen Poolse en Silezische ploegen staan in Polen bekend als ‘Jihads’. De voetbalbeleving gaat veel verder dan enkel de eindscore van een match. Volgens Glück staat een echte Sileziër op met voetbal en gaat er mee slapen. Hoewel Duda en Gorol niet echt voetbalsupporters zijn, beamen ze dit. Hooligans van het Silezische Ruch Chorzów en het Poolse Zagłębie Sosnowiec menen dat hun onderlinge match de belangrijkste match van het jaar is.

Van thuis uit heeft ze geleerd dat eigen familie primeert en dat het familiegevoel heel belangrijk is. “If somebody asked me to give two words that I can associate with Silesia these would be FAMILY and FOOTBALL”(emc3).

Hoe ervaart een Silezische jonge vrouw het bloggen over de Silezische identiteit? Bestaan er bewuste en/of onbewuste verschillen tussen haar en jonge Poolse vrouwen? Glück onderscheidt twee soorten vrouwelijke kennissen of vrienden. De ene groep vindt dat ze Pools is en al de rest moet negeren, terwijl de andere groep haar keuze begrijpt en accepteert om enkel Silezisch te zijn.

Daarnaast is haar Silezisch accent in het Pools haar enige obstakel in het dagelijkse leven. Glück zou graag een lerares Engels worden en vraagt zich wel af hoe de leerlingen zouden reageren als ze opmerken dat zij geen ‘zuiver’ Pools kan praten. Het feit dat er een jong Silezisch meisje met ambitie niet vlekkeloos Pools kan praten, vinden de meeste Polen in

⁵⁹ “Jestem dumna ze swojej ojczyzny i języka – tak! OJCZYZNY i JĘZYKA.”

haar omgeving iets vreemd. In tegenstelling tot Wanot en Tudzierz is zij helemaal niet in de politiek van RAŚ geïnteresseerd:

For me being Silesian is being loyal to my motherland, to my family and my values. First of all, being Silesian is not going to demonstrations and shouting "We want autonomy!" being Silesian is living according to the values given from one generation to another, to celebrate Silesian traditions, to speak to children in Silesian (emc3)

Glück is geïnteresseerd in de culturele aspecten van de Silezische identiteit. De culturele groepen, die rond RAŚ hangen, interesseren haar. Ze benadrukte dat je helemaal niet voor de autonomie van Silezië moet strijden om een volwaardig Sileziër te zijn.

8.3.4 Łukarz Tudzierz

De blogartikels van Łukarz Tudzierz kan men terugvinden op 'tuudi.net' met ondertitel 'Silezië door de ogen van een Sileziër'⁶⁰. Daarnaast maakt hij ook gebruik van de sociale netwerksite Facebook en heeft hij een Twitteraccount. Volgens de statistieken van zijn blog heeft hij ongeveer twaalfduizend bezoekers per maand (Tudzierz 2012). In februari 2011 won hij de prijs voor de blog van het jaar 2010 in de categorie economie en samenleving. Op deze manier werd zijn blog voorgesteld:

“Als opgetild in de virtuele werkelijkheid, snijdt de stem van een jonge Sileziër de belangrijkste en meest onverwachte thema's aan, weten we dat we te maken hebben met de blog van Tuud. Helder en onafhankelijk in zijn inhoud illustreert hij de opstandige schreeuwen van een deel van de generatie van '89”⁶¹ en “Waarschijnlijk is het de oudste en een van de weinige huidige pagina's in de Poolse blogsfeer, die thema's als de Silezische nationaliteit en socio-economische problemen van Opper-Silezië tot betrekking heeft”⁶² (Tudzierz 2012).

Zijn artikelen gaan over socio-politieke, economische en ook academische onderwerpen. Tudzierz verkondigt zelf op zijn blog dat hij achter de ideeën van RAŚ staat, hoewel hij toch geen lid is van de autonomiebeweging.

Artikelen op zijn blog, die commentaar bevatten over de resultaten van de nationale volkstelling van 2011, lokten heel wat reacties uit. Zijn artikel 'De nederlaag van de Sileziërs

⁶⁰ 'Śląsk oczami Ślązaka'

⁶¹ “Gdy podnoszony w wirtualnej rzeczywistości głos młodego Ślązaka porusza najważniejsze i najbardziej niespodziewane tematy, wiemy, że mamy do czynienia z blogiem Tuudiego. Wyrazisty i niezależny w swej treści obrazuje buntownicze krzyki części pokolenia '89.”

⁶² “Jest przypuszczalnie najstarszą i jedną z niewielu stron obecnych w polskiej blogosferze, której tematy dotyczą śląskiej tożsamości i problemów społeczno – ekonomicznych Górnego Śląska.”

volgens de rechtse media'⁶³ gaat over de dubbelzinnige perceptie van de resultaten door de rechtse media. Hij is verontwaardigd omdat hij helemaal niet begrijpt waarom de rechtse media nog altijd zeggen dat de resultaten tegenover 2002 niet zo extreem veranderd zijn. Tudzierz roept uit dat een dergelijk aantal Sileziërs niet meer onder stoelen of banken kan geschoven worden. De virtuele Sileziërs zijn het hiermee eens. Maar ze discussiëren ook over hoe de lijst werd geïnterpreteerd door de ambtenaren en in welke maten de resultaten correct werden weergegeven.

Blijkbaar hebben de media het moeilijk met het feit dat RAŚ een goed gevoel heeft bij de resultaten omdat Tudzierz het volgende schrijft in zijn artikel: "Geachte redacteurs van de rechtse media, jullie kunnen de nationale volkstelling een totale nederlaag voor RAŚ vinden, alsof enkel RAŚ het recht op de Silezische nationaliteit claimt en hun enige uithangbord is"⁶⁴ (Tudzierz 2012).

De mensen die commentaar geschreven hebben op dit artikel, discussiëren fel over wat RAŚ eigenlijk wou dat de Sileziërs invulden op de lijst van de volkstelling. Er wordt gezegd dat wanneer je zowel de Silezische als de Poolse nationaliteit hebt aangekruist je wilt aantonen dat de twee nationaliteiten bestaan en dat je tot de twee aangetrokken bent, zonder dat de ene beschouwd wordt als een toevoeging van het andere. Je bent dus met andere woorden even loyaal tegenover de Poolse nationaliteit als tegenover de Silezische. Openlijk schreef Tudzierz tussen zijn commentaren dat hij zowel de Poolse als de Silezische nationaliteit op de lijst had aangeduid. Dit veroorzaakte commentaar omdat dit niet correct zou zijn conform de wil van RAŚ. Uit de reactie van Tudzierz blijkt dat er een kleine scheiding bestaat tussen zijn activiteiten op het internet en in het echte leven.

Ik ben geen lid van RAŚ, dus ik zal me niet uitdrukken in hun naam. Niettemin op de verschillende discussies waaraan ik heb deelgenomen, benadrukken de vertegenwoordigers van RAŚ meermaals, dat ze personen in hun rangen hebben die zich de Silezische, Silezische en Poolse, Silezische en Duitse of alleen Poolse nationaliteit aanmeten. Ik zelf moedigde op mijn blog aan tot de verklaring van de Silezische nationaliteit, maar dat was meer een vorm van informatie "over de mogelijkheid tot zo'n verklaring" [...]. Ikzelf heb de Silezische en Poolse nationaliteit verklaard [...]⁶⁵ (Tudzierz 2012).

⁶³ 'Kłęska Ślązaków według prawicowych mediów'

⁶⁴ "Drodzy redaktorzy prawicowych mediów, możecie uważać, że spis powszechny jest dla RAŚ całkowitą porażką – jakoby tylko RAŚ rościł sobie prawa do narodowości śląskiej i był jej jedynym orędownikiem."

⁶⁵ "Nie jestem członkiem RAŚ, więc nie wypowiem się w ich imieniu. Niemniej, na różnych dyskusjach, w których brałem udział, przedstawiciele RAŚ wielokrotnie podkreślali, że w ich szeregach są osoby, co deklaruja narodowość śląską, śląską i polską, śląską i niemiecką czy tylko polską. Sam na blogu zachęcałem do deklarowania narodowości śląskiej, lecz była to forma bardziej informacyjna „o możliwości takiej deklaracji”, [...]. Sam zadeklarowałem narodowość polską i śląską i nie pomyślałem w życiu, [...]"

Overige reacties van virtuele Sileziërs op de resultaten zijn van een andere aard. Wederom klinken er de hoopvolle stemmen. Iemand schreef als reactie op het artikel ‘De Sileziërs zijn met meer dan achthonderdduizend!’⁶⁶ het volgende:

Ik hoop dat binnen tien jaar de grens van twee miljoen overschreed wordt. Ik schrijf dit volledig serieus. Ik ben bijzonder blij dat heel veel mensen van achttien tot vierentwintig jarige leeftijd een dergelijke verklaring hebben ingediend zoals ik (Sileziër). Dat betekent dat we niet uitsterven [...] ⁶⁷ (Tudzierz 2012).

Ik vroeg Tudzierz waarom hij geen lid was van RAŚ, als hij toch de ideeën van RAŚ openlijk steunt in zijn artikelen (emc5). Volgens hem zou een lidmaatschap van RAŚ zijn betrouwbaarheid als blogger alleen maar schaden. Hiermee bedoelt hij dat hij als blogger niet één bepaald kamp wil kiezen omdat hij ook andere organisaties steunt in blogartikels. Wat hem nauw aan het hart ligt is de decentralisatie op het vlak van economie en het cultiveren van de Silezische geschiedenis en tradities. Hij gaat echter niet akkoord met alle zaken die de autonomiebeweging voorstelt. Hij benadrukte dat hij ook artikelen publiceert waarin hij RAŚ bekritiseert. Hier kan RAŚ dus ook uit leren.

De virtuele Sileziërs hebben de laatste jaren veel bijgedragen aan de Silezische identiteit: “[...] hoofdzakelijk dankzij het internet is de Silezische identiteit in zo’n snel tempo weer tot leven gekomen”⁶⁸ (emc5). Tudzierz benadrukt dat de virtuele Sileziër eerst het gevoel had dat hij een Sileziër was vooraleer hij in de virtuele Silezische gemeenschap terecht kwam. De virtuele Sileziër moest eerst een *awakening* ervaren zoals Pińkowska dit aanduidde. Volgens hem zijn er geen mensen Silezisch geworden dankzij het internet, maar zijn mensen zich enkel nog meer Silezisch beginnen voelen. Kan men dan stellen dat het internet de basis is van de huidige emancipatie van de Silezische minderheid?

Internet is niet de basis, maar bron van de emancipatie. Dankzij het internet, kwam elke Sileziër te weten, dat hij niet enkel hij een zekere genegenheid voelt tot het regionale land, maar dat er velen zijn. Het internet dient ook als werktuig voor communicatie en uitwisseling van ervaringen wat Silezië betreft. In dit aspect zou het als een basis van emancipatie kunnen beschouwd worden, maar pas op de tweede plaats, want op de eerste plaats staat het element

⁶⁶ ‘Ślązaków jest ponad 800 tys!’

⁶⁷ “Mam nadzieję, że za 10 lat pięknie granica 2 mln. I piszę to najzupełniej poważnie. Mnie szczególnie cieszy to, że deklarację taką jak moja (Ślązak) złożyło bardzo dużo ludzi w wieku 18-24 lata. To znaczy, że nie wymieramy [...]”

⁶⁸ “[...] głównie dzięki Internetowi ślaska tożsamość odradza się w tak szybkim tempie.”

van ‘het te weten komen dat hij of zij Sileziër is’⁶⁹ (emc5).

Tudzierz beweert ook dat dankzij het internet, de resultaten van de nationale volkstelling zo uitstekend waren voor de Sileziërs. In 2011 konden de virtuele Sileziërs iedereen informeren, aangezien een deel van de Silezische bevolking niet op de hoogte was van de mogelijkheid om de Silezische nationaliteit te verklaren (zie ook volgend hoofdstuk).

Hoewel Tudzierz zelf nog maar drieëntwintig jaar is, vinden we bij hem ook de intentie om toekomstgericht de Silezische identiteit te stimuleren bij de jongeren: “Ook dankzij sociale netwerksites, kan men de Silezische identiteit promoveren en het bijbrengen aan de jonge generatie.”⁷⁰ (emc5)

9. YouTube

9.1 Inleiding

YouTube is een website waarop internetgebruikers zelfgemaakte filmpjes kunnen publiceren. Naast amusements-en muziekvideo’s, uploaden ze ook doelbewust informatieve en persuasieve filmpjes. Virtuele Sileziërs zijn ook fervente YouTube gebruikers. Uitzonderingen weggelaten zijn er drie verschillende soorten filmpjes te onderscheiden, die de Sileziërs op YouTube plaatsen. De eerste groep heeft te maken met de voetbal in Silezië. De volgende soort zijn de filmpjes die een informatieve inhoud hebben en die de kijker proberen te overtuigen van iets. Deze soort gaat vooral over de Poolse nationale volkstelling van 2011. De overige groep heeft een educatieve waarde voor de kijker. In dergelijke zelfgemaakte video’s worden korte geschiedenislessen gegeven aan de hand van historische landkaarten en oude foto’s. Dit alles wordt begeleid door Silezische muziek.

9.2 Voetbal

Karolina Glück vertelde dat voetbal een belangrijk aspect is voor sommige leden van de Silezische gemeenschap. De Silezische voetbalfans zouden met voetbal opstaan en gaan

⁶⁹ Internet to nie podstawa, ale źródło emancypacji. Dzięki Internetowi, Ślązak – każdy z osobą poznał, że nie tylko on czuje pewne przywiązanie do regionalnej ziemi, ale jest ich wielu. Internet służy także jako narzędzie komunikacji i wymiany doświadczeń dot. Śląska. I w tym aspekcie mógłby być uznany jako podstawa emancypacji, ale dopiero na drugim miejscu, zaraz po pierwszy – elemencie poznawczym.

⁷⁰ “Także dzięki portalom społecznościowym można promować śląską tożsamość i zaszczepiać ją w młodym pokoleniu.”

slapen. Allerlei filmpjes op YouTube bevestigen deze Silezische voetbalcultuur. Glück sprak van een ‘Jihad’ tussen Poolse en Silezische ploegen. Deze Heilige Oorlog wordt na de wedstrijd duidelijk verder gestreden op het internet. Op een filmpje hoort men duidelijk dat de Poolse supporters het volgende scanderen: “Heel Polen neukt Silezië”⁷¹(Y1). Analoog bestaan er ook veel Silezische filmpjes met zulke inhoud. De commentaren op dit filmpje zijn zowel van Polen als van Sileziërs, die elkaar met vulgaire woorden bestoken.

Wat ook heel populair is, zijn rapliedjes over de favoriete Silezische voetbalclub. De zangers van ‘Silesia Terror’ zijn supporters van Śląsk Wrocław. Ze hebben al een aantal videoclipjes met hun liedjes gemaakt. Op de video’s verschijnen foto’s van graffiti-tekeningen waarmee ze maar één ding willen duidelijk maken. Een graffiti-zin, die in beeld komt, vat de inhoud van het liedje samen: “Śląsk Wrocław voor het hele leven”⁷²(Y2).

9.3 Filmpjes nationale volkstelling 2011

Wat me opviel is, dat er naar aanleiding van de Poolse nationale volkstelling in 2011, virtuele Sileziërs informatieve en persuasieve filmpjes plaatsten op YouTube. In een geselecteerd filmpje wordt de werking van de volkstelling volledig uitgelegd. De maker ervan maant zijn Silezische kijkers aan om voor de Silezische nationaliteit te kiezen. Op de video verschijnt: “Het is de LAATSTE kans om de politicus in Warschau zo duidelijk je genegenheid en liefde voor Opper-Silezië te tonen”⁷³ (Y3).

Pińkowska weet niet of deze filmpjes effect hebben. Ze begrijpt wel waarom ze gemaakt werden. Volgens haar is het om de Sileziërs aan te zetten tot denken over hun eigen identiteit. Wanneer men hier over nadenkt, kan er een *awakening* komen. Ben ik een Pool omdat ik in de Poolse republiek woon of ben ik een Sileziër omdat ik in de Silezische regio woon? Pińkowska durfde toegeven dat zonder zulke virtuele initiatieven wederom heel wat mensen zich als Pool zouden opgeven in de telling.

Gorol vindt het heel nuttig dat zulke informatieve video’s op YouTube worden geplaatst. Volgens hem speelt de zogenaamde Volksliste⁷⁴ zeker nog een rol in de gedachten van de meeste oude mensen. Deze Duitse lijst werd door de Poolse communisten na de Tweede Wereldoorlog misbruikt om mensen van een andere nationaliteit op te sporen.

⁷¹ “Cała Polska jebie śląska!”

⁷² “Śląsk Wrocław na całe życie”

⁷³ “Jest to OSTATNIA szansa by tak wyraźnie pokazać Warszawskim politykom swoje przywiązanie i miłość do Górnego Śląska”

⁷⁴ Verwijst naar de Deutsche Volksliste. Dit was een nazi-instelling die inwoners van door de Duitsers bezet gebied classificeerde in categorieën van wenselijkheid. Het werd voor het eerst toegepast in het westen van Polen (Wikipedia 2012).

Hierdoor werden Sileziërs en anderen naar Siberië of concentratiekampen gedeporteerd. De familie van Janusz Gorol is overwegend Duits en Silezisch. De meeste oude familieleden zijn bang om hiervoor uit te komen. Ze vrezen dat de resultaten opnieuw in handen komen van mensen met verkeerde bedoelingen. Daarom heeft RAŚ ook geprobeerd om deze Sileziërs te overtuigen dat ze kunnen antwoorden wat ze willen. De YouTube filmpjes, al dan niet van RAŚ, hielpen hier ook bij. Toch wist Gorol dat zijn vader zich als Pool heeft geregistreerd.

Door leden van RAŚ werd er een emotioneel en informatief filmpje gemaakt over de volkstelling. Het bijschrift bij de video luidt als volgt:

De beweging voor autonomie van Silezië informeert dat in overeenstemming met het internationale, Europese en Poolse recht, je het recht hebt om de Silezische nationaliteit te verklaren. Nationaliteit is niet burgerschap, maar een individueel kenmerk van de mens dat gebaseerd is op een subjectief gevoel van betrokkenheid tot een etnische of nationale gemeenschap⁷⁵ (Y4).

Op het filmpje verschijnen verschillende wetsartikels van zowel de Europese als Poolse grondwet. Die moeten de kijker overtuigen om volgens zijn of haar gevoel over hun eigen identiteit te antwoorden op de volkstelling. Er wordt echt duidelijk gemaakt dat elke persoon in Polen of hij nu Litouwer, Oekraïner, Duitser of Sileziër is, zichzelf zo mag benoemen op de volkstelling. De definitie van een Sileziër wordt ook eenvoudig maar effectief weergegeven: “Een Sileziër is degene die in Silezië woont. Een Sileziër is iemand die Sileziër wil zijn”⁷⁶ (Y4). De eerste minuten van het filmpje is informatief, daarna wordt er overgeschakeld naar emotionele muziek en uitspraken. Voordat er werd uitgelegd dat iedereen de mogelijkheid heeft om de enquête online in te vullen, verschenen de volgende zinnen op het scherm:

Gōrny Ślōnsk, Gorny Śląsk, Horní Slezsko, Oberschlesien het is niet belangrijk hoe je het noemt, belangrijk is dat het op de eerste plaats in jouw hart is. Silezië is mijn leven. Silezië is mijn liefde. Silezië is mijn ziel. Silezië is mijn referentiepunt. Silezië is mijn plaats. Silezië is mijn geschiedenis. Silezië is mijn erfenis. Silezië is mijn cultuur. Silezië is mijn verleden. Silezië is mijn heden. Silezië is mijn toekomst. Silezië is mijn energie. Silezië is mijn potentieel. Silezië is mijn toegevoegde waarde⁷⁷ (Y4).

⁷⁵ Ruch Autonomii Śląska informuje, że zgodnie z międzynarodowym, europejskim i polskim prawem masz prawo deklarować narodowość śląską. Narodowość to nie obywatelstwo, a indywidualna cecha człowieka oparta na subiektywnym odczuciu przynależności do wspólnoty etnicznej lub narodowej.

⁷⁶ „Ślązakiem to jest ten kto mieszka na Śląsku. Ślązakiem jest ten, kto chce nim być.”

⁷⁷ Gōrny Ślōnsk, Gorny Śląsk, Horní Slezsko, Oberschlesien, nieważne, jak go nazwiesz, ważne, że jest w Twoim sercu na pierwszym miejscu. Śląsk to moje życie. Śląsk to moja miłość. Śląsk to moja dusza. Śląsk to mój punkt odniesienia. Śląsk to moje miejsce. Śląsk to moja historia. Śląsk to moje dziedzictwo. Śląsk to moja kultura. Śląsk to moja przeszłość. Śląsk to moja teraźniejszość. Śląsk to moja przyszłość. Śląsk to moja energia. Śląsk to moja potencjał. Śląsk to moja wartość dodana.

Het is duidelijk dat Silezië voor de makers van dit filmpje alles betekent. Aangezien het geplaatst is door RAŚ-leden straalt het ook autoriteit uit. Ik kan begrijpen dat deze video een positief effect had op Sileziërs tijdens de volkstelling.

De belangrijkste boodschap die wordt meegedeeld door de filmmakers wordt nog een keer herhaald in de commentaar bij de video. Een drieëntwintigjarige Silezische YouTubegebruiker kreeg de meeste *likes* voor de volgende opmerking:

Toegegeven komt mijn familie niet uit Silezië, maar ik ben hier geboren en opgegroeid en ik voel me zowel Sileziër als Pool. De leus “Sileziër is iemand die Sileziër wil zijn” bevalt me enorm!⁷⁸ (Y4).

Net als deze YouTubegebruiker zijn er veel Sileziërs geweest die zowel de Silezische als de Poolse nationaliteit aangaven. Deze dubbele loyaliteit was voor de meeste Sileziërs de beste manier om zich uit te drukken.

9.4 Educatieve filmpjes

Het promotiefilmpje van RAŚ voor de tweede autonomiemars in 2008 (Y5) is ook intrigerend. Het filmpje start met een korte geschiedenisles over de verloren autonomie van Silezië. De politieke doelstellingen van RAŚ worden nadien ook uiteengezet. Op drie minuten tijd kan je grotendeels begrijpen waarom ook jij zou moeten deelnemen aan de autonomiemars⁷⁹.

Video's met geschiedenislessen die begeleid worden door een nationale Silezische hymne en historische foto's vindt men ook veel op YouTube terug. Zulke filmpjes lokken ellenlange discussies tussen Polen, Sileziërs en Duitsers uit. Verder handelen video's over het Silezisch. Ik koos er ééntje willekeurig uit ter illustratie. Op dit filmpje weerklinkt de Duitse versie van de Opper-Silezische hymne. Als kijker kan je in het Silezisch meezingen aangezien de Silezische liedjestekst op het filmpje verschijnt (Y6).

De virtuele Sileziërs hebben naast de weg naar fora, blogs en Facebook ook duidelijk de weg naar YouTube gevonden. Wat me opviel is dat de kijkers van deze filmpjes niet enkel Sileziërs zijn. Dit kon ik opmaken uit de negatieve commentaren over de video's. De virtuele Sileziërs maken vooral video's over hun cultuur. Verder maken ze ook handig gebruik om

⁷⁸ Wprawdzie moja rodzina nie pochodzi ze Śląska, ale ja tutaj się urodziłem i wychowałem i czuje się zarówno Ślązakiem, jak i Polakiem. Bardzo podoba mi się to hasło: Ślązakiem jest ten, kto chce nim być!

⁷⁹ De Silezische autonomiemars wordt door media van Warschau enorm overroepen. Krantenkoppen als “De bende separatisten daar in het zuiden gaan weer op straat” zijn niet overdreven, grapt Gorol en Duda, die alles relativeerden.

politieke boodschappen en ideeën voor te stellen aan de kijkers. Net als via Facebook bereikt ook RAŚ via YouTube heel veel mensen.

10. Conclusie

Een eenduidig profiel van de virtuele Sileziër weergeven is onmogelijk. Gedurende het praktijkonderzoek werd meteen duidelijk dat er verschillende soorten groepen waren. Ik heb drie verschillende profielen van de virtuele Sileziër opgesteld. De personen en organisaties die in mijn onderzoek aan bod kwamen, plaats ik bij een bepaald profiel.

Er zijn vier aspecten die de profielen gemeenschappelijk hebben. Het eerste is de positieve houding tegenover de toekomst. Elke virtuele Sileziër is er zich van bewust dat de Silezische identiteit verdedigd moet worden tegen de politici uit Warschau. De Sileziërs beseffen dat ze de strijd voor hun belangen goed aan het organiseren zijn. Daarom vrezen ze niet dat de Silezische cultuur verloren zal gaan. Tot heden hebben ze geen tegenslag op politiek of cultureel vlak gekend. Hierdoor zal hun positieve houding blijven groeien.

Het tweede gemeenschappelijke element is dat ze allemaal toekomstgericht zijn. De doelgroep van de organisaties is hun eigen en volgende generatie. De bloggers en hun lezers zijn ook van dezelfde leeftijdscategorie. De meeste hopen dat hun kleine kinderen zullen opgroeien in een Silezië volgens RAŚ bijvoorbeeld. De virtuele Sileziër grijpt over het algemeen niet terug naar het verleden om een gemeenschappelijk Silezisch gevoel te creëren. Bijna alles wat de Sileziërs op het internet doen, is in belang van de Silezische identiteit in de toekomst.

De virtuele Sileziërs zijn bijna allemaal mensen van dezelfde generatie. Het is de generatie waarvan de ouders na het einde van de Tweede Wereldoorlog geboren zijn. Men kan stellen dat de meeste virtuele Sileziërs niet ouder zijn dan vijfenveertig jaar en niet jonger dan zestien jaar. Het zijn de mensen die opgegroeid zijn met het internet.

Het laatste aspect is de eerlijkheid van de virtuele Sileziërs. Ze gebruiken het internet niet om zich als iemand voor te doen, die ze in de werkelijkheid niet zijn. Hiermee bedoel ik dat alles wat ze schrijven, posten en becommentariëren op het internet allemaal heel oprecht is. Ze zouden dezelfde mening uiten in de echte wereld. Het merendeel van de virtuele Sileziërs gebruikt zijn of haar echte naam op het internet. Sommigen gebruiken een *nickname*, maar hun echte naam en e-mailadres is dan op de website snel terug te vinden.

De profielen die hier voorgesteld worden, zijn enkel profielen van virtuele Sileziërs

die uitdrukkelijk met Silezië bezig zijn. Ze tellen niet als een algemeen profiel voor de passieve Silezische internetgebruikers.

10.1 Profielen

10.1.1 Inleiding

Voordat ik de drie virtuele profielen weergeef, stel ik eerst een vierde profiel voor. Tijdens het contact met virtuele Sileziërs probeerde ik aan de hand van hun uitleg een beeld te krijgen op de mentaliteit van de eerste naoorlogse generatie. Uitzonderingen weggelaten kan dit als profiel dienen voor de ouders van de virtuele Sileziërs. Deze oude generatie staat grotendeels in contrast met de virtuele Sileziërs. Daarom vond ik het interessant om ze tegenover elkaar te plaatsen.

10.1.2 Eerste naoorlogse generatie

De meeste mensen van deze generatie hebben niet de intentie gehad om de Silezische identiteit een nieuw leven in te blazen na de val van het communisme. Ze zijn niet opgevoed in het Silezisch, maar in het Pools. De communisten beschouwden de Silezische identiteit als inferieur en marginaals. Dit stigma zorgde ervoor dat deze generatie vandaag nog altijd niet enorm geïnteresseerd is in Silezië. Dit in tegenstelling tot hun kinderen, want zij strijden wel voor de Silezische belangen. Dat vertaalt zich ook naar de doelgroep van RAŚ, namelijk de jongeren.

Enkel de armste gezinnen in de plattelandsdorpjes hielden hun Silezische tradities en spraak in leven. Enkelingen van deze generatie hebben in 1990 RAŚ opgericht. Zij wilden de Silezische identiteit doen heropleven. Hun voorbeeld waren de Sileziërs in de kleine dorpjes. In hun beleid waren ze discriminerend en tamelijk agressief. Rond 2000 verlieten ze RAŚ in het voordeel van de jongere generatie. De ex-RAŚ-leden creëerden splintergroepen die separatistische ideeën hebben en het etnische aspect van identiteit als iets essentieels beschouwen. Een Pool of een buitenlander die naar Silezië verhuist, kan in hun ogen nooit sympathie tonen voor de Silezische cultuur en zichzelf nooit een echte Sileziër noemen.

De wederopstanding van de Silezische identiteit, zoals er die nu uitziet bij de jonge generatie, vindt zijn grondslag rond het jaar 2000. De generatie die nu aan de macht is bij RAŚ stond dus aan de wieg van deze Silezische identiteit.

10.1.3 De virtuele Sileziër onafhankelijk van RAŚ

Met ‘onafhankelijk van RAŚ’ bedoel ik dat deze virtuele Sileziër handelt op het internet zonder dat hij of zij gecoördineerd of beïnvloed wordt door RAŚ. Tadeusz Jeczalik hield geen rekening met RAŚ wanneer hij in 1994 een virtuele Silezische Republiek stichtte. Silesia Restituta is ook een organisatie, die niets te maken heeft met RAŚ. De virtuele Sileziërs van Silesia Restituta zijn vooral actief op het forum van de officiële website van de organisatie.

Beide projecten zijn geïnteresseerd in politieke belangen van Silezië. Zoals RAŚ zijn ze allebei voorstander van autonomie voor Silezië. Hoewel Silesia Restituta los staat van RAŚ, zijn ze eensgezind over bepaalde politieke standpunten. Terwijl Jeczalik op cultureel vlak meer de nadruk legt op het behoud van de Silezische spraak, wil Silesia Restituta de waarheid over de Silezische geschiedenis herstellen.

10.1.4 De culturele virtuele Sileziër

Deze virtuele Sileziër snijdt op een blog of forum onderwerpen aan die over de culturele aspecten van de Silezische identiteit handelen. Tot deze groep behoren Tomasz Wróżyna en Karolina Glück. Ook de makers van de YouTube filmpjes, die over de Silezische geschiedenis en voetbalcultuur gaan, plaats ik hier bij.

Wróżyna en Glück spreken allebei Silezisch en schrijven of discussiëren er graag over. De culturele virtuele Sileziër is ook van mening dat een echte Sileziër niet aan politiek moet doen. Een Sileziër moet volgens hen niet bewijzen dat hij Sileziër door bijvoorbeeld deel te nemen aan de autonomiemars. Volgens hen heeft ‘Sileziër zijn’ meer te maken met het eren van de Silezische waarden en culturele tradities. De familie, bijvoorbeeld, gaat voor alles.

10.1.5 De virtuele RAŚ-Sileziër

Deze virtuele Sileziër trekt zich de politieke belangen van de Sileziërs aan en toont openlijk zijn sympathie voor RAŚ of is er lid van. Bij deze groep hoort iedere virtuele Sileziër die tijdens discussies op fora naar ideeën of standpunten van RAŚ verwijst. Ook de twee bekroonde bloggers Łukarz Tudzierz en Bartłomiej Wanot zijn zo iemand.

Tot deze groep behoren ook de leden van RAŚ, die hun vrije tijd besteden om RAŚ te populariseren via het internet. Janusz Gorol heeft een fanpagina op Facebook en is zeer actief in de Silezische Facebookgemeenschap. Kris Duda is ook een fervent Facebookgebruiker en

onderhoudt zijn zelfgemaakte website ‘www.ilovekato.com’ om zijn steentje bij te dragen.

Wat volgens deze groep een Sileziër is, wordt duidelijk verwoord door Tudzierz: “Een Sileziër is ieder die zich Sileziër voelt, zonder rekening te houden of hij of zij hier geboren is of enkel woont. Zonder rekening te houden met het gemis van Silezische voorouders. Degene die liefde voelt voor Silezië en voor de mensen die daar wonen”⁸⁰ (emc5).

⁸⁰ “To kazdy, kto czuje sie Slazakiem, bez wzgledu na to, czy sie tu urodzil, czy tyle mieszka. Bez wzgledu na swoich slaskich przodków, lub ich brak. To ktos, kto czuje miłosc do Slaska i ludzi tam mieszkających..”

11. Bibliografie

Androutsopoulos, Jannis

- 2008 Potentials and Limitations of Discourse-Centred Online Ethnography. *Language @ Internet* 5/ 9. Online. Internet. Geraadpleegd op 14 november 2011. Beschikbaar via <http://www.languageatinternet.org/articles/2008/1610/androutsopoulos.pdf>

Facebook (F)

- 2012 Silesia Resituta. *Facebook*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.facebook.com/pages/Silesia-Restituta/211760445545415> (F1)

Adrian Silesian. *Facebook*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.facebook.com/profile.php?id=1445828930> (F2)

Ruch Autonomii Śląska. *Facebook*. Online. Internet. Geraadpleegd op 4 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.facebook.com/ruch.autonomii.slaska> (F3)

Sojusz Lewicy Demokratycznej. *Facebook*. Online. Internet. Geraadpleegd op 4 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.facebook.com/sojusz> (F4)

Forum WNS

- 2011 Czy śląska tożsamość się obroni? *Forum Studentów WNS Dyskusje społeczne*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 mei 2012. Beschikbaar via <http://forumwns.org/viewtopic.php?t=859>

Glück, Karolina

- 2010 Znasz li ten Śląsk? Czyli historia stereotypami pisana. *Blog Linka MariJuana*. Online. Internet. Geraadpleegd op 6 december 2011. Beschikbaar via <http://linkamarijuana.wordpress.com/2010/10/02/znasz-li-ten-slask-czyli-historia-stereotypami-pisana/>

Główny Urząd Statystyczny

- 2012 Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011: Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. *Główny Urząd Statystyczny Portal Informacyjny*. Online. Internet. Geraadpleegd op 27 april 2012. Beschikbaar via http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_lu_nps2011_wyniki_nsp2011_22032012.pdf

Hall, Rodney Bruce

- 1999 *National Collective Identity*. New York: Columbia University Press

Jankowski, Bartosz

- 2011 Śląskość nie stoi w sprzeczności z polskością. *rp.pl, Wiadomości, Kraj, Społeczeństwo, Obyczaje*. Online. Internet. Geraadpleegd op 25 april 2012. Beschikbaar via <http://www.rp.pl/artykul/682244.html>

Jeczalik, Ted

- 2011 Republik Silesia. *Republic of Silesia – Republika S'loonsko*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 december 2011. Beschikbaar via <http://www.republikasilesia.com/>

Landzelius, Kyra

2006 *Native on the Net: Indigenous and Diasporic Peoples in the Virtual Age*. London: Routledge

Mordid

2010 Silesian people. *The Apricity Forum*. Online. Internet. Geraadpleegd op 24 maart 2012 Beschikbaar via <http://www.theapricity.com/forum/showthread.php?t=19666>

Olinda00

2011 Jestem z Śląska!! *Galeria Glitery, Kategorie pytań*. Online. Internet. Geraadpleegd op 4 november 2011. Beschikbaar via http://galeria.glitery.pl/pytanie_757594_Jestem-z-slaska

Papierniok, Adam

2010 Ruch Autonomii Śląska w wyborach 2010 stawia na Internet. *Moje Miasto Blogi*. Online. Internet. Geraadpleegd op 3 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.mmsilesia.pl/blog/entry/229619/Ruch+Autonomii+%C5%9A%C4%85ska+w+wyborach+2010+stawia+na+Internet.html>

RAŚ

2012 Nasze projekty. *Website Ruch Autonomii Śląska*. Online. Internet. Geraadpleegd op 5 maart 2012. Beschikbaar via <http://www.autonomia.pl/nasze-projekty>

2012 O nas. *Website Ruch Autonomii Śląska*. Online. Internet. Geraadpleegd op 5 maart 2012. Beschikbaar via <http://www.autonomia.pl/n/o-nas>

Sade-Beck, Liav

2004 Internet Ethnography: Online and Offline. *International Journal of Qualitative Methods* 3/2 Online. Internet. Geraadpleegd op 15 november 2011. Beschikbaar via http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/3_2/pdf/sadebeck.pdf

Silesia Restituta

2011 O nas. *Silesia Restituta Stowarzyszenie miłośników Śląska*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 mei 2012. Beschikbaar via <http://silesia.restituta.eu/aboutus.html>

2011 Partia regionalna? Śląska Partia Ludowa. *Silesia Restituta Forum Śląskich Regionalistów*. Online. Internet. Geraadpleegd op 2 mei 2012. Beschikbaar via <http://www.silesia.restituta.eu/forum/viewtopic.php?f=2&t=71&sid=cc37453bbb840a7cf0608bf062e9cf1b&start=30>

Smith, M. David & Enid Wistrich (eds)

2007 *Regional Identity & Diversity in Europe: Experience in Wales, Silesia and Flanders*. London: Federal Trust

Tudzierz, Łukasz

2012 O mnie. *Blog Tuudi.net Śląsk oczami ślązaka*. Online. Internet. Geraadpleegd op 3 mei 2012. Beschikbaar via <http://tuudi.net/info/>

Kłęska Ślązaków według prawicowych mediów. *Blog Tuudi.net Śląsk oczami ślązaka*. Online. Internet. Geraadpleegd op 6 mei 2012. Beschikbaar via <http://tuudi.net/2012/03/23/kleska-slazakow-wedlug-prawicowych-mediow/>

Ślązaków jest ponad 800 tys! *Blog Tuudi.net Śląsk oczami ślązaka*. Online. Internet. Geraadpleegd op 6 mei 2012. Beschikbaar via <http://tuudi.net/2012/03/22/slazakow-jest-ponad-800-tys/>

Wanot, Bartłomiej

2011 Śląska tożsamość. *Blog młodego Górnoszlązaka*. Online. Internet. Geraadpleegd op 4 december 2011. Beschikbaar via <http://wanot.wordpress.com/2011/09/11/slaska-tozsamosc/>

Wikipedia contributors

2011 Online Ethnography. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 25 oktober 2011. Beschikbaar via http://en.wikipedia.org/wiki/Online_ethnography

Silesia. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 25 oktober 2011. Beschikbaar via <http://en.wikipedia.org/wiki/Silesia>

Silesian Autonomy Movement. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 25 oktober 2011. Beschikbaar via http://en.wikipedia.org/wiki/Silesian_Autonomy_Movement

Wikipedia contributors

2012 Vandalen. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 25 april 2012. Beschikbaar via <http://nl.wikipedia.org/wiki/Vandalen>

Volksliste. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 1 mei 2012. Beschikbaar via <http://en.wikipedia.org/wiki/Volksliste>

Panna Maria,Texas. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Online. Internet. Geraadpleegd op 12 februari 2012. Beschikbaar via http://en.wikipedia.org/wiki/Panna_Maria,_Texas

Wódz, Kazimierz

2007 The Silesian Case: Silesian Identity in a Region of the Polish State. In: D.M. Smith & E. Wistrich (eds): 64-101.

Wróżyna, Tomasz

2011 Górny Śląsk po śląsku / Gůrny Ślůnsk pů ślůnsku. *GoldenLine*. Online. Internet. Geraadpleegd op 3 december 2011. Beschikbaar via <http://www.goldenline.pl/forum/2091589/gorny-slask-po-slasku-g-rny-sl-nsk-p-sl-nsku>

2011 Czy we Wrocławiu są jeszcze Ślązacy? *GoldenLine*. Online. Internet. Geraadpleegd op 5 december 2011. Beschikbaar via <http://www.goldenline.pl/forum/2330478/czy-we-wroclawiu-sa-jeszcze-slazacy>

Youtube (Y)

Cała Polska jebie śląska! Geüpload door TheMatiss7 op 2 april 2011. Beschikbaar via <http://www.youtube.com/watch?v=mdm43mFjgoE&feature=related> (Y1)

Silesia Terror From Wrocław WKS. Geüpload door NoRustProductions op 18 december 2008. Beschikbaar via http://www.youtube.com/watch?v=DRLsma_mJf4 (Y2)

Narodowość śląska i język śląski w spisie powszechnym 2011. Geüpload door SuperSilesia op 9 januari 2011. Beschikbaar via <http://www.youtube.com/watch?NR=1&feature=endscreen&v=-BNn2AUNRV4> (Y3)

Masz prawo zadeklarować narodowość śląską Geüpload door RASlaska op 19 maart 2011. Beschikbaar via <http://www.youtube.com/watch?v=YbT7mES-FCc> (Y4)

II Marsz Autonomii – zapowiedź. Geüpload door RASlaska op 4 juli 2008. Beschikbaar via <http://www.youtube.com/watch?v=P49cwU4g8qM> (Y5)

Hymn Górnego Śląska. Geüpload door kamilizzle91 op 22 februari 2010. Beschikbaar via <http://www.youtube.com/watch?v=5-GGTA4XlTI&feature=related> (Y6)

Znamiorska-Soczawa, Beata

2010 My, naród śląski. *Tygodnik Przegląd*. Online. Internet. Geraadpleegd op 10 mei. Beschikbaar via <http://www.przegląd-tygodnik.pl/pl/artykul/my-narod-slaski>

E-mailcorrespondentie (chronologisch, afkorting emc)

Androutsopoulos, Jannis. 18 november 2011

Ethnography on the Internet (emc1)

Duda, Krzysztof. 4 januari 2012

Silesia (emc2)

Glück, Karolina. 21 februari 2012

Śląsk (emc3)

Drożdż Silesian, Adrian. 3 mei 2012

Silesia Resituta (emc4)

Tudzier Łukarz, 13 mei 2012

Slask – praca magisterska (emc5)

Interviews op donderdag 2 februari 2012 (zie CD-rom in bijlage)

Natalia Pińkowska

Te: *ul. Mikusińskiego 7/3 40-146 Katowice*

Krzysztof Duda & Janusz Gorol

Te: *Wita Stwosza 6 40-001 Katowice (Herbaciarnia Fanaberia)*

12. Bijlagen

emc1

Datum: Fri, 18 Nov 2011 21:26:48 +0100 [18-11-11 21:26:48 CEST]
Van: "Jannis Androutsopoulos" <jannis.androutsopoulos@uni-hamburg.de>
Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@UGent.be>
Onderwerp: Re: Ethnography on the internet
Dear Glenn Daeninck,

I trust you already have this paper?

<http://www.languageatinternet.org/articles/2008/1610>

As per your question, I guess the main thing is iteration: Keep on visiting those websites, tracking changes and activities, identifying key members, etc. But apart from that, I'm, afraid there's not much I can say in an email. On a different occasion, I'd be happy to discuss this in more detail - e.g, here:

<http://www.sagw.ch/saute/agenda/Summer-school-2012.html>

All the best
j.a.

am/on: 15.11.11 19:04, --- originaltext ---
von/by: Glenn Daeninck

[Verberg aangehaalde tekst]

Dear Professor Dr. Androutsopoulos,

My name is Glenn Daeninck and I'm a master student at Ghent University. I study Slavistics and my thesis I write about how the Silesian minority in Poland profiling their collective identity on the internet. I do my research via ethnography on the internet. But it's the first time I use this method, that's why I contact you. My promotor, Prof. Dr. Dieter Stern, gave me your name.

I've found already a lot of websites that are interesting for my subject. But due to the lack of time, I have to select. Now my questions are: Do you have a specific pattern to observe websites? What is for you important in researches like this? Is there other advice you can give me? Thank you in advance.

Yours sincerely,
Glenn Daeninck

--

Jannis Androutsopoulos

Professor für Medienlinguistik
Fachbereich SLM I, Universität Hamburg
<jannis.androutsopoulos@uni-hamburg.de>

Visiting Senior Research Fellow
DEPS, King's College London
<jannis.androutsopoulos@kcl.ac.uk>

Postanschrift | postal address:
Institut für Germanistik I
Von-Melle-Park 6
D-20146 Hamburg

Tel +49 40 42838-7461
Fax +49 40 42838-4785
<http://jannisandroutsopoulos.wordpress.com/>

Linguistic Diversity Management in Urban Areas
<http://www.lima.uni-hamburg.de>
Research Center Media and Communication
<http://www.rcmc-hamburg.de>

emc2

Datum: Tue, 31 Jan 2012 14:40:23 +0100 [31-01-12 14:40:23 CEST]

Van: ilovekato.com <ilovekato@mailplus.pl>

Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@UGent.be>

Onderwerp: Re: Silesia

Ok, so the meeting will be possible in the evening about 20:00 because we're all late at work will this be a problem for you? The meeting will be with me and another member of the association, who is also a member of the German Minority. If you require something more let me know, but generally we can give you the complete information about how everything has been developing in the last 10 years. Unfortunately the newly formed Association of the People of the Silesian Nationality is in Opole, but we will give you straight contact to them.

I can give you a list of places to visit, including restaurants with traditional Silesian cuisine. The way to the places can be found via the KZK GOP site, information about the tickets is on my site. Let me know what else you'd need.

Datum: Wed, 04 Jan 2012 21:19:49 +0100 [04-01-12 21:19:49 CEST]

Van: ilovekato.com <ilovekato@mailplus.pl>

Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@UGent.be>

Onderwerp: Re: Silesia

Well I can arrange a meeting for you with representatives of the Silesian Autonomy Movement and the Silesian Association. As for a Silesian bar - there is a traditional restaurant in the heart of the Giszowiec district itself is a historical monument. I know they serve the best traditional silesian food. Let me know when you will be here and I will arrange the meetings.

Best regards

Kris Duda

Dnia 4 stycznia 2012 20:45 "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@UGent.be> napisa?(a):

Dear Mr. Duda,

I'm a master student at the Ghent University in Belgium. I study Slavistics and I write my thesis on the Silesian local identity as manifesting itself on the Internet (Online Ethnography).

I contacted you because I want to ask you some questions. In the beginning of February I'll be for 2 days in Katowice. And I would like to meet some Silesian people. Do you know organisations who are promoting the silesian culture/language or can you reccomend me a silesian restaurant/bar?

I know already that the headquarter of Pro Loquela Silesiana is in Chorzów.

Thanking you in advance

Kind regards,

Glenn Daeninck

•

28 januari

Glenn Daeninck

- Dear Miss Glück,

My research is still in progress, so from time to time I'll send you questions or ask for your opinion. I'm asking the same questions to other people and then I compare. I'll start with some general questions.

1) If someone in, for example, Belgium asks me "What is Silesia and what are the specific cultural features?" What I should answer?

2) What is it for a young woman to be Silesian these days in comparing to a polish young woman? Are there for example conscious or unconscious distinguishes?

Okay, these are the first two questions. You can answer shortly or very detailed. If you want you can answer in polish, that way I can improve my polish language.

Best regards,
Glenn

•

21 februari

Karolina Glück

- Dear Mr Daeninck

I am sorry I am writing after such a long time, I have not been in town lately and I had some things to do considering my studies and I did not have time to answer. And of course I wanted to give you the best possible answers to your questions, which were not as easy as they appeared at the beginning.

1. Silesia for me personally is a region full of traditions and values. I cannot understand why people from Poland see only the coal mines and "wodzionka" when they hear "Silesia". From very early age I knew that one of the biggest traditions and important things for Silesian people is football. The matches between Silesian and Polish teams are known as "jihads", there is a lot more behind it than just the score of the game. People live with the game. What is more, people in Silesia are not stuck in the past as many think, you

will not find here old women in national costumes and the boy's only dream is not to become a miner. There are though, many specific features that survived the passing of the time, such as the family as the most important value. I cannot speak for every Silesian, but I have learned from my family that it is the most important.

If somebody asked me to give two words that I can associate with Silesia these would be FAMILY and FOOTBALL

2. I met a lot of Polish girls and women, I am not sure I can give any differences. Some of my friends would tell me that I am Polish and I should not deny it and some say that they understand me and accept that I consider myself only as Silesian.

Maybe the one obstacle that Silesian women (and men too) have to overcome is the language. I heard many times that I should speak Polish, not Silesian, because I would not find a job. I would like to be an English teacher in the future and I still wonder how it will look like if I do not speak "proper" Polish, because I simply cannot get rid of my Silesian accent.

I have never thought about the differences between the Polish and Silesian women in general, usually I saw only the differences between myself and the rest of the world. Sometimes people see it weird that a young woman like me, who studies and wants to be a teacher, does not speak "proper" Polish.

For me being Silesian is being loyal to my motherland, to my family and my values. First of all, being Silesian is not going to demonstrations and shouting "We want autonomy!", being Silesian is living according to the values given from one generations to another, to celebrate Silesian traditions, to speak to children in Silesian.

I think that it would be all. I hope that my answers will help you with your thesis. I admit it was not simple to answer your questions.

If you have any other questions I will be happy to answer them. I promise to reply earlier this time.

With regards

Karolina

emc4

Datum: Thu, 3 May 2012 10:07:08 +0200 [03-05-12 10:07:08 CEST]

Van: Adrian <enhncr@gmail.com>

Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@ugent.be>

Onderwerp: Re: Silesia Restituta

Dear Mr.Glenn Daeninck

First of all I would like to thank you for contact me. I didn't realise our web-page is under observation from other country than Poland, Germany, and Czech Republic:)

Here are my answers:

1. How exactly is Silesia Restituta organised?

First of all you have to distinguish "virtual" Silesia Restituta (www.silesia.restituta.eu site and forum) and "real" Silesia Restituta (people signed as members, and supporters). There is no strict organisation. "Real" members know each other. We have meetings, we discuss, and we make some actions to manifest our distinctiveness. You have to remember: SR is based on Lower Silesia. We do not have "thousands" of members. Rather tens of members. Even so, we are trying to show that Silesia can unite.

2. Is there any relationship or connection between Silesia Restituta and Ruch Autonomii Slaska?

Yes, there is. SR agrees with their thesis. Same as Ruch Autonomii Slaska (RAS), Silesia Restituta wants autonomy and independency for Silesia. There are two major differences.... (unfortunately):

1. Silesia Restituta is for European Union without country capitals (Centralization of the EU). European Union should be divided into regions (Silesia, Bayern, etc.) - NOT Countries! We are against Country Capitals. It should be one European capitol (e.g. Brussels or Berlin). RAS is rather against EU centralization and Unity.
2. Silesia Restituta is for ONE SILESIA. RAS is rather against one Silesia. They want two regions: Lower and Upper Silesia. I've been speaking a lot with their leader (Jerzy Gorzelik). I think that we will achieve agreement (Of course only ONE Silesia is considered :)

3. Do you agree with this sentence 'a real Silesian is born in Silesia and speaks Silesian'?

No, I don't agree at all. Silesian is a language or dialect that is used (and was used) rather in Upper Silesia than in whole Silesia. Upper Silesia is not a major Silesia. Wroclaw (Breslau, Vratislavia) was, is and will be a capital of Silesia. Since the beginning of Silesia - The Lower Silesia was the major Silesia. The flag and coat

of arms of Lower Silesia is a flag and coat of arms of the WHOLE Silesia. Lower Silesians have their own dialect (it is very rare). Moreover, German Sielsians had their own german-silesian dialect - completely different than Silesian language/dialect. So - Silesian language/dialect is not a common language used in Silesia. So: A real Silesian is born in Silesia, or/and feels like a Silesian. He doesn't need to live in Silesia. He has to have a Silesian ancestor and a sense of being Silesian. Furthermore, there is no single Silesian language/dialect.... Rather here are a lot of them.... Each little village can have their own Silesian dialect.... The most know Silesian linguist: prof. Miodek (born in Upper Silesia, living in Breslau) said that Silesian is not a language - it is a dialect. That is why I think it is not important to speak Silesian at all.

Best regards

Adrian Silesian (I am in the middle of the process of changing the surname :)

Datum: Thu, 3 May 2012 10:09:57 +0200 [03-05-12 10:09:57 CEST]

Van: [Adrian <enhncr@gmail.com>](mailto:enhncr@gmail.com)

Aan: ["Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@ugent.be>](mailto:Glenn.Daeninck@ugent.be)

Onderwerp: Re: Silesia Restituta

Dit bericht is in een andere karakterset (ISO-8859-2) geschreven, dan uw eigen.

Wanneer het niet goed wordt weergegeven, [Klik hier](#) om het in een nieuw scherm te openen.

P.S. 2 dopiero teraz doczytałem, że mogę napisać po polskiemu - nie lubię tego języka, nie lubię Polski :) I tak między nami, żaluje, że Śląsk został odebrany Niemcom. Nawet świadomość, że wtedy nigdy bym się nie urodził na Śląsku (bez utraty Śląska przez Niemcy było by to niemożliwe) - mimo to uważam te 60 lat za stracone lata Śląska. Pozdrawiam jeszcze raz. Muszę uciekać do pracy.

Milego Dnia

Adrian

emc5

Datum: Sun, 6 May 2012 16:35:55 +0100 [06-05-12 17:35:55 CEST]

Van: "Lukasz Tudzierz" <tuudi@tuudi.net>

Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@ugent.be>

Onderwerp: Re: Slask - praca magisterska

Dit bericht is in een andere karakterset (ISO-8859-2) geschreven, dan uw eigen.

Wanneer het niet goed wordt weergegeven, Klik hier om het in een nieuw scherm te openen.

Deze HTML in een nieuw scherm weergeven?

Dzien dobry!

Bardzo chetnie odpowiem na Pana pytania, jak tylko wroce do Polski. Obecnie jestem w Walii i nie bardzo moge skupic sie na pytaniach zadanych przez Pana. W okolicah wtorku/srody prosze sie spowiedziwac maila ode mnie.

Pozdrawiam serdecznie, Lukasz Tudzierz

W dniu 5 maja 2012 16:43 uzytkownik Glenn Daeninck <Glenn.Daeninck@ugent.be> napisal:

Szanowny pan Tudzierz,

Jestem master studentem ze Belgii. Studiuje slawistike na uniwersytecie Gandawskim. Ja pisze do pana w zwiazku z moja praca magisterska. Prowadze badania nad Slaska tozsamosc i aktywnosc w Internecie w Polsce. Innymi slowy jak ludzie przedstawia sie, jako prawdziwi Slazacy w Internecie.

Pracuje jako etnograf, wiec obserwuje dzialania osob w internecie. Czytam blogi, forum i tak dalej. Szukam nawet informatcij na facebooku i youtube. Naoptkalem pan na pan stronie internetowym ?tuudi.net?

Nawiazalem kontakt z panem bo chce pytac cos. Co pan mysli o ?wirtualni Slazacy, to podstawa terazniejszej emancypacji slaski mniejszosc w Polsce??

Jak wyglada wedlug pana prawdziwy Slazak dzisiaj?

Czytalem ze pan nie jest czlonkiem RAS, ale pan pisal artykuly ktorze ?pomagaja? RAS (czy to rozumialem zle).

Jak wazne jest internet dla Slazakow dzisiaj?

Czy pan uwaza ze dzieki ?online silesian community? wyniki spisu powszechnego sa tak dobrze?

Z gory dziekuje

Milego weekendu

Pozdrawiam serdecznie

Glenn Daeninck

ps.Komplementy na blogu :)

Datum: Sun, 13 May 2012 20:11:17 +0200 [13-05-12 20:11:17 CEST]

Van: "Lukasz Tudzierz" <tuudi@tuudi.net>

Aan: "Glenn Daeninck" <Glenn.Daeninck@ugent.be>

Onderwerp: Re: Slask - praca magisterska

Dzien dobry!

Przepraszam raz jeszcze, ze tak późno odpisuje. Obecnie jestem na Ukrainie i kompletnie wyleciało mi z głowy o Pana e-mailu. Przesyłam odpowiedzi na pytania. Odpisałem raczej ogólnie. Jeżeli chciałby Pan, proszę napisać, które pytanie mam uszczegółowić, a bez problemu to zrobię.

PS Byłbym wdzieczny, jeżeli pod koniec Pana pracy przesłałby mi Pan ogólnie wnioski, jaki wyciągał Pan z tematu pracy magisterskiej :)

Pozdrawiam!

Odpowiedzi:

wirtualni Slazacy, to podstawa terazniejszej emancypacji slaski mniejszosc w Polsce??

Internet to nie podstawa, ale źródło emancypacji. Dzięki Internetowi, Ślązak – każdy z osobą poznał, że nie tylko on czuje pewne przywiązanie do regionalnej ziemi, ale jest ich wielu. Internet służy także jako narzędzie komunikacji i wymiany doświadczeń dot. Śląska. I w tym aspekcie mógłby być uznany jako podstawa emancypacji, ale dopiero na drugim miejscu, zaraz po pierwszy – elemencie poznawczym.

Jak wygląda według pana prawdziwy Ślązak dzisiaj?

To każdy, kto czuje się Ślązakiem, bez względu na to, czy się tu urodził, czy tyle mieszka. Bez względu na swoich ślaskich przodków, lub ich brak. To ktoś, kto czuje miłość do Śląska i ludzi tam mieszkających.

Czytałem że pan nie jest członkiem RAS, ale pan pisał artykuły które pomagają? RAS (czy to rozumiałem źle).

Nie jestem członkiem RAS, bo jako bloger mam obowiązek być rzetelnym. Członkostwo w RAS uniemożliwiałoby mi to. Popieram RAS w tych elementach, które są mi bliskie czyli: decentralizacja w ujęciu ekonomicznym a nie historycznym, kultywowanie ślaskiej historii i obyczajów. Niemniej, popieram także akcje innych organizacji, jeżeli tylko są one zbieżne z moimi poglądami dotyczącymi Śląska.

Dodam, że publikuje także wpisy w których krytykuje niektóre z poczynan RAS.

Jak ważne jest internet dla Ślązaków dzisiaj?

O Internecie pisalem juz w punkcie pierwszym. Moge jedynie dodac, ze glownie dzieki Internetowi slaska tozsamosc odradza sie w tak szybkim tempie.

Czy pan uwaza ze dzieki ?online silesian community? wyniki spisu powszechnego sa tak dobrze?

Tak, zdecydowanie. Slazacy poprzez Internet zostali poinformowani, a nie zacheceni aby deklarowac narodowosc slaska. Czesc z nich w ogóle nie wiedzialaby, ze istnieje taka mozliwosc. Takze dzieki portalom spolecznosciowym mozna promowac slaska tozsamosc i zaszczepiac ja w mlodym pokoleniu.

Czy pan rodzice sa Slazakami?

Tak. Ojciec jest z dziada pradziada Slazakiem, matka to „polacznie” slazaka z przybysem z Polski. Ale pochodzenie nie ma tutaj nic do rzeczy, jak bardzo czuje sie Slazakiem.

W dniu 12 maja 2012 23:50 uzytkownik Lukasz Tudzierz <tuudi@tuudi.net> napisal:
Na smierc zapomnialem o Pana e-mailu... Przepraszam serdecznie, jutro postaram sie odpowiedziec na wszystkie Pana pytania :)

W dniu 12 maja 2012 19:29 uzytkownik Glenn Daeninck <Glenn.Daeninck@ugent.be> napisal:

Szanowny pan Tudzierz,

jeszcze jedno dodatkowe pytanie :)
Czy pan rodzice sa Slazakami?

Z gory dziekuje

Milego weekendu

Pozdrawiam serdecznie

Glenn Daeninck

Lukasz Tudzierz, blogger
Tuudi.net
kom. 504 436 450

Cd-rom met interviews